

Příloha I – Vzor informovaného souhlasu s rozhovorem

Informovaný souhlas s rozhovorem

Byl(a) jste osloven(a) poskytnout rozhovor pro výzkum k mé bakalářské práci, kterou píšu v rámci studia na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Má práce se zabývá zkoumáním zdrojů štěstí seniorů v domově důchodců. Budu se zajímat o to, v čem a kde nalézáte pocity radosti a štěstí, a co všechno Vám dodává elán žít bohatý a smysluplný život.

Ochrana osobních údajů:

Výzkum bude veden formou rozhovoru (přibližně 45 minut až hodinu). Průběh rozhovoru bude nahráván a ze zvukového záznamu bude následně pořízen doslovný přepis, který bude dále analyzován a interpretován. S Vašimi údaji bude nakládáno jako s přísně důvěrnými dle zásad pro ochranu osobních údajů v souladu s platnými právními předpisy České republiky¹. K Vašim údajům budou mít přístup pouze Diana Kovalová. Tyto osoby jsou povinny zajišťovat a zachovávat důvěrnost Vašich údajů. Účast je dobrovolná, pokud si ji rozmyslíte, můžete kdykoliv odstoupit.

Zpracování dat je prováděno na anonymizovaných datech. Získané údaje budou použity výhradně pro zpracování bakalářské práce bez zveřejnění Vašeho jména a dalších osobních údajů.

Zvukový záznam a doslovný přepis bude Diana Kovalová uchovávat u sebe.

Doslovné citace anonymizovaného doslovného přepisu mohou být použity v závěrečné bakalářské práci.

Svým podpisem udělujete souhlas s účastí na výzkumu a se zpracováním vašich osobních údajů pro výzkumné účely.

Jméno dotazovaného:

Podpis:

Jméno řešitelky projektu: Diana Kovalová

Podpis:

V _____ dne _____

Příloha II - Přepisy rozhovorů

Rozhovor s panem Janem

D: Tak první otázka je, co pro Vás znamená štěstí, co si pod tím představíte?

J: Mládí a zdraví.

D: Ještě něco to ve Vás evokuje?

J: To je všechno.

D: Dobře a vzpomínáte na nějaký okamžik v životě, kdy jste se cítil hrozně šťastně a třeba jste z toho šťastný i dneska, když si na to vzpomenete?

J: No, když jsem se seznámil s mojí ženou, já jsem s ní byl 60 let.

D: To je krásný, to je krásný.

J: S jednou ženou.

D: To pro Vás byl jeden z nejšťastnějších okamžiků...?

J: Já jsem totiž byl sám, já jsem neměl otce, víte, já jsem byl s matkou, ta mě vychovával a tam na mě neměla moc času, tak já jsem toho štěstí moc neměl.

D: A potom až s tou manželkou jste..?

J: Jo jsme žili prostě šťastně, celý ty léta, žádný problémy nebyly, až umřela.

D: V jakých momentech se cítíte šťastně teď? Jsou nějaký momenty, kdy jste nyní šťastný?

J: To je těžký, to víte, když mě nic nebolí, tak to jsem spokojenej, ale to se málokdy stane.

D: Ani když třeba na něco vzpomínáte nebo když třeba něco děláte, co máte rád? Třeba nějaký křížovky, cokoliv?

J: Ale tak, to je těžký vám říct, když si na něco vzpomenu pěknýho z mládí, tak jsem šťastnej, no, ale teďka už nic takovýho neexistuje. Teď jsem rád, že jsem rád.

D: A co přesně vám chybí k tomu, abyste pocíťoval to štěstí? Je to to zdraví?

J: Ano

D: Ještě něco, co Vám třeba chybí k tomu štěstí?

J: Dále nevím nic, no, mě už nic neschází.

D: A co pro Vás znamenají sociální vztahy a co pro Vás znamenaly v minulosti? To znamená rodina, přátele, známý.

J: Podívejte se, dokud jsem byl svobodnej, tak jsem byl divoch, nic mi nevadilo, pak jsem se oženil, zklidnil jsem se a měl jsem šťastnej život no. Nic vám na tom říct nemůžu. Umřela mi žena, já jsem sám, trápí mě to prostě, nejradši už bych byl mrtvej.

D: Už tady není nikdo vnuci nebo nějaká rodina širší?

J: Ale jé, no ale to víte, ty vsecky mají, jako moje vnučka má 3 děti, no oba jsou v práci, nemají čas na nějakýho dědka se o něj starat. A to jsou vsecky ty mladý, ty vsecky se honí za penězma, za práci a pro ně jsem otrava. No a co ještě byste chtěla vědět?

D: A ještě mě zajímá, jako když jste byl mladý a měl jste tu rodinu, bylo to vlastně to gró, bylo to pro Vás ta priorita?

J: Ano, to bylo to gro.

D: Přátelé taky, udržoval jste přátelské vztahy?

J: Ale jo, udržoval, ale to víte, ty už vsecky vymřeli, už nemám žádný přátele, vsecko vymřelo.

D: Ani tady v domově?

J: Ani tady domově. Vidíte, že tady sedím sám jak pitomec.

D: A nějaké, co se tady děje ten program nebo..?

J: No tak, když je tady nějaký program, tak se ho zúčastním samozřejmě, denně chodím cvičit, na cvičení, abych trošku jako to, ale jinač nic, ale jinač tady prostě žiju normálně jako vsecky ty dědkové a babičky, co jsou tady.

D: A co považujete za největší úspěch ve Vašem životě? Je něco takového, na co jste hrdý, že jste něco dokázal v tom životě?

J: Já nevím. Já jsem nebyl žádněj vědec ani nic takovýho. Nepamatuju si na nějaký takový abnormální příhody. Žil jsem, dělal jsem a staral jsem se o rodinu a vsecko.

D: Tak na to vlastně taky můžete být hrdý, že jste byl dobrý muž, že jste vybudoval nějakou rodinu, to může být vlastně cokoliv na co můžete být hrdý?

J: Něco si tam napište.

D: A je nějaká činnost teď kon co třeba děláte, ze které jste rád? Z čeho máte třeba radost?

J: Žádnou činnost nedělám.

D: Ani to cvičení?

J: No to cvičení. To je jediný, co mám.

D: Ale cokoliv to může být, třeba luštění, zahrádka...

J: Heleďte, já blbě vidím, blbě slyším, blbě chodím a blbě a mám prostě stabilitu blbou, tak co na mě chcete, abych dělal?

D: Nevím.

J: no tak vidíte, já taky nevím. Tak si tam něco napište.

D: A jste spokojen v prostředí, ve kterém bydlíte? Líbí se vám tady?

J: Ale jo, já jsem tady, všechno mi udělají, všechno, dají mi najíst a vyperou mi, vyžehlí, ustelou tady, postel mi připraví, nemám žádný nějaký problémy s ničím.

D: Personál je hodný tady, sestřičky?

J: Ale jo, já jsem klidnej člověk a já s každým vycházím. Nemám žádný problémy s personálem a nic s nikým, a když to musí bejt, když já potřebuji někoho, aby mi s něčím pomohl, snažím se si všechno udělat sám.

D: Jak tady vaří, chutná vám tady?

J: Jako v kuchyni, jako v závodní kuchyni, to ani jinak nejde, když je tady tolik lidí, každý má nějakou chuť, tak to nejde uvařit všem, aby to všem chutnalo, ale nechá se to sníst, nenaříkám si.

D: Je něco, co byste tady třeba zlepšil nebo přidal?

J: Ne, nechci nic.

D: Tak za mě je to všechno, to bylo takhle krátké, Vidíte?

J: Je to vyřízený.

D: Kdyby Vás ještě něco napadlo, co byste mi chtěl ještě o tom tématu říct, tak můžete klidně, kdyby Vás něco napadlo.

J: To víte, že jo (smích).

Rozhovor s panem Matoušem

D: A pane M. první otázka je, co pro Vás osobně znamená štěstí? Co si pod tím představíte?

M: Spokojenost ze života, že se nemusím s nikým hádat, zajištěná budoucnost, protože tady už to mám na doživotí a že mám partnerku, která je na mě hodná, to je ta nejhodnější ženská, kterou jsem potkal v životě.

D: Takhle všechno, ještě Vás něco napadne? Co byste chtěl říct, k tomu štěstí obecně?

M: To je všechno.

D: A vzpomínáte na nějaký okamžik v životě, kdy jste pociťoval hodně silné štěstí a vzpomínáte na to třeba i teď, takhle ve stáří?

M: Jo, já prožívám tedka třeba.

D: Opravdu? Tady v domově se cítíte šťastně?

M: Jo.

D: Čím to je?

M: Že jsou všichni přátelští.

D: Takže díky tomu prostředí tady.

M: Jo a všichni se jako snaží, aby se vám tady dobře dařilo.

D: To je hezký.

M: Je to také práce manžela, že má takovou partu lidí, který jsou přívětiví, ale je to za těžko, když to s těma starejma lidma už to nejde tak, jak by to mělo. Já jsem zažil už dost těch takovejch zařízení, kde byla třeba paní primářka, ta byla hodná ženská a ten personál, co tam byl, to byly takový mladý holky, sanitářky, takový bestie, protože ony nebyly zvyklí na starý lidi a jednaly s námi jako s mrtvolama, nebavily se, otočily se a takový, to tady není, tady je to příjemný.

D: A jsou určité momenty teďkon v jakých se cítíte nejvíc šťastně a naplněný? Třeba může to být cokoli třeba na zahrádce nebo prostě, když na něco koukáte, jestli jsou nějaké specifické momenty?

M: To, co dovedu no, je mi tady příjemně, já jsem sem nastoupil v roce 2017. Byl jsem přijat tady jako benjamínek, protože ta paní, co je se mnou, tak je o 5 let starší, ale vycházíme spolu dobře, už sex nepotřebujeme, už nám neslouží, umíme si vyhovět navzájem a je to dobrý, je to v pohodě.

D: Takže vlastně nejsou nějaké konkrétní momenty, kdybyste byl šťastný, ale spíš tak celkově se cítí?

M: Jo, ta pohoda mi tady vyhovuje.

D: A je něco, co Vám chybí k tomu, abyste se cítil jako šťastně? Je ještě něco, co by Vám to jako...

M: K takové spokojenosti mojí.

D: A jako nic Vám nechybí?

M: V podstatě nic.

D: Může se to týkat i zdravotního stavu, třeba když jsou lidé nemocní, tak to jim to zabraňuje k tomu, aby se cítili šťastně. Tak to vy nemáte, vy jste v pohodě.

M: No, já už jsem se smířil s tím, že už všechno nejde tak by mělo, protože jsem měl mozkovou příhodu cévní, takže jsem na půl těla ochrnutý a zvyk jsem si a je to dobrý, už je to 17 let.

D: To jste tak přijal vlastně k tomu životu.

M: No, co se dá dělat, bylo to nucený. Vy už budete končit ve škole?

D: No, já už jsem ve třetáku, tak teďkon píšu bakalářku a jestli to zvládnou, tak budu mít bakalářský titul a pak pokračuju dál.

M: To z vás bude paní megera?

D: Mgr. z psychologie, snad jo. A tady v tom zařízení, je něco, co Vám tady chybí? Třeba víc aktivit nebo...?

M: Ne, já jsem viděl dost těch domovů důchodců a tady mi to vyhovuje.

D: Další otázka se týká sociálních vztahů, co pro Vás sociální vztahy znamenají a co pro Vás znamenaly v minulosti, to znamená přátelé, rodina, známí.

M: Jo mám teda dost rozšířenou rodinu. My jsme byli ještě čtyři sourozenci, teď jsme jenom 2 a to bylo v pohodě takový, no ne všechno bylo růžový v životě taky. Ty povinnost už tady nejsou takový, no občas, nevím, co bych ještě řekl, zkrátka mi to tady vyhovuje no.

D: A třeba kamarádi tak třeba teďkon jestli máte kamarády v tomhle věku, tak co pro Vás znamenají? Je to pro Vás důležitý?

M: To jo, tady jsou všichni přátelský, když se potkáme, tak se zdravíme, to na chodbě je samý dobrý den a dobrou chuť a takovýhle jo, to tady není nikdo, to je v pohodě i s tím personálem to je to samý... většinou jim říkáme křestním jménem, jako vám jsem začal říkat Diano.

D: A rodina pro Vás taky znamená hodně?

M: Samozřejmě, rodiče už nemám, teda ale zbyla mi sestra. No a pořád jsou tu děti a syna jsem poznal, když mu bylo 60. My jsme s tou manželkou jako rozešli, už před porodem, takže to všechno dobře dopadlo.

D: A vídáte se i teď?

M: Jo tedka jo, vídáme se a navštěvujeme se. Horší je, že já jsem byl zvyklý jezdit autem, a to už teďka nemůžu, protože to, tak to mi dost chybí, chybělo a už jsem si zvyknul.

D: Jako že Vás to bavilo to řízení?

M: Já jsem jezdil rád strašně, já jsem ještě už od malýho děcka, když si děti stavěly z písku hrady, tak já jsem sjížděl auto a uuuuu (předvádí zvuk auta), jak divej. To byla moje životní náplň, jet odněkud někam a jezdil jsem rád.

D: Bylo to vaše povolání? Byl jste řidič?

M: Jo, já se vyučil v 60 D (nebylo dobře rozumět) tam jsem jezdil s nákladákem, potom pak přešel na autobus, pak jsem taxikařil, pak jsem jezdil se sanitkou.

D: Vy jste všechno vyzkoušel.

M: A pak jsem zase skončil s autobusem nakonec.

D: To je hezký. Co vás bavilo nejvíc řídit?

M: Poznávat svět takhle, protože když zrovna na závěr toho jsem měl ten autobus, malej fordíka, tak jsem jezdil jako po celý Evropě, tak to bylo bezvadný. Taky s vysokou školou, to byly geodeti a sbírali jsme zkameněliny a takový, to bylo zajímavý, no a mám na co vzpomínat, o něčem přemýšlet.

D: Chybí Vám to cestování teď? Chtěl byste ještě třeba se podívat někam?

M: No, já bych na to neměl.

D: **A co považujete za největší úspěch svého života? Na co jste třeba hrdý?**

M: No, já jsem nějaký velký metry neměl... že jsem se dožil svého věku, je mi 87, tady je to málo, ale na nějaký ten život je to dost.

D: Je to dost, je to dost. Tak ono to nemusí být třeba nějaký velký mety, jako velký úspěch, ale třeba jestli pro Vás něco osobně, co jste jako zvládl v tom životě ještě kromě toho věku, na co jste třeba jako hrdý? Na co třeba vzpomínáte, jste z toho rád.

M: No já si myslím, že jsem se odžil pěkněj život. Nějaký trable byly samozřejmě.

D: **Je nějaká činnost ve Vašem životě, která vás naplňovala štěstím?** To jste vlastně zmínil to řízení...

M: Jezdit autem.

D: Ještě něco by Vás napadlo, nemusí ale...

M: No já jsem jezdil na lyžích, to jsem taky miloval, to jo. Pak se mi líbilo, když jsem lítal letadlem na dovolený, ne že bych to letadlo řídil, to ne. (smích)

D: Bych se tomu nedivila. (smích)

M: Po světě jsem jezdil rád.

D: Takže nějak se přesunout odněkud někam?

M: Jo jo a poznat cizí kraje. Můj první ranč byl do Ameriky, že jsem letěl s cestovkou a tam jsme jezdili poznávací, jako to... bylo to únavný, už jako důchodce, ale bylo to prima.

D: A kde jste byli všude v Americe?

M: No začali jsme v San Franciscu a jezdili jsme jako po těch... a nakonec jsme skončili v L.A. a v Hollywoodu, to bylo pěkný, tam jsme chodili celý den v tom areálu a v Thajsku jsem byl a poznával jsem cizí kraje, to bylo příjemné.

D: A kde se Vám líbilo nejvíc? Na co nejvíc vzpomínáte z těch cest?

M: No, to se nedá říct, všude bylo pěkně. V Egyptě seděli samý chlapi před barákem se samopalem, tak to se mi nelíbilo.

D: To je šílený.

M: Tam když jsme někam jeli dál, tak jsme museli jet v koloně s doprovodem vojenským, protože oni tam přepadávají lidi, no ale bylo tam taky pěkně, ty pyramidy.

D: **Moje poslední otázka je, jak jste spokojen v prostředí, ve kterém bydlíte a tím jste vlastně začal, že jste hodně.** (smích)

M: Vidíte ten kotouček? Já jsem přišel ze tří pokojového bytu, takže to byl šok, ale přijde člověk na to, že mu to stačí k životu, měl jsem hodného pejska, teda pejsku, no v Česku jsme byli... (ukazuje na fotky). Já nejsem věřící, ale tohle patří do výbavy (kříž ukazuje).

D: Takže zařízení, vlastně jste spokojen, stačí to?

M: V pohodě, tak lidi se potřebují dobře najíst a na to jsem si tady zvyknul a to.

D: Dobře tady vaří?

M: Celkem jo, ne všude takhle vaří, ale tady jo, tady vaří dobře, ne vždycky, něco se taky nepovede, ale strčí vám to pod nos, nemusíte nakupovat, vařit, mýt nádobí, to všechno to.

D: To je dobrý. Chtěl byste si pořídit nějaký další zvířátko, nějakýho pejska dalšího třeba?

M: To není možný tady.

D: Nemůžete tady mít? Víím, že kočičky tady nějak jsou.

M: Kočky můžou, tady jsou, ale to jsou služební, to jsou tady místní. Oni jsou kastrovány, to pes sem může chodit, ale jako bydlet to nemůže.

D: To je škoda no.

M: Ale to nevádí, to je taky starost, ne jenom mít pejska, ale jako starat se o něj. Ted už to stačí.

D: Takže vlastně jako i teď Vám stačí k tomu štěstí málo? Když to tak řeknu.

M: To není málo.

D: Málo myslím jako dobře se najíst, mít kde spát a tak.

M: To víte že jo, pro starý lidi už je to, už nepotřebuju nikam běhat, tancovat nemusím.

D: Dobře, tak za mě jsou to všechny otázky, ale kdybyste měl ještě něco, co byste mi chtěl říct ohledně tohoto tématu nebo k těm otázkám, tak můžete teď, jestli Vás ještě něco napadá, co byste chtěl dodat nebo tak.

M: Já jsem takovej ukecanej, to víte.

D: Krásný to je.

M: To mi tady ale vyhovuje. Chodím tady na rehabilitaci a dostávám elektrošoky, dělá to tady hodná paní magistra, takže žádná megera a já s ní laškuju rád, to mi dělá dobře. S vámi bych si taky vyhověl.

D: (smích)

M: Já jsem občas drzej teda ale.

D: Tak jestli Vám to Vaše paní promine, tak... (smích)

M: Já tím nic nemyslím, nepáchám žádný nemravnosti, to jsem tady hlídanej.

D: To jsou jen takové srandičky.

Rozhovor s panem Martinem

D: Tak ještě jednou moc děkuji, že jste souhlasil a mám pro vás asi 7 otázek. Pokud by Vám bylo něco nepříjemné, nechtěl jste odpovídat, nemusíte. **Tak první je otázka je, co pro vás osobně znamená štěstí? Co si pod tím představíte?**

M: No to je dost složitá otázka, štěstí může bejt, že třeba mě mine někde, když přecházím, autobus. Štěstí může být pocit, kterej mám z nějakýho stavu s někým nebo k něčemu, no je to prostě takovej pocit, že nějak se člověku naplňuje nějaký takový štěstí, prostě štěstí no naplňuje život víc jo a je to pocit krátkej vždycky, protože šťastný člověk nemůže být pořád, může být spokojenej trvale, ale šťastnej může bejt chvíli, to je můj názor teda.

D: Takže je to nějaký silný pocit, který jenom vlastně krátký a tím pádem je i tak drahocenný?

M: Ano, ano, ano, mě napadlo, štěstí muška jenom zlatá.

D: Já vám povím, že to mi říkají všichni, koho se ptám, všichni řeknou, že je to muška zlatá.

M: No to je prostě tady zdůrazněný v tom filmu. Nevím, víc bych musel hodně přemýšlet, víc to nějak rozvést.

D: Klidně můžete, nemusíte, ale kdybyste chtěl, klidně můžete.

M: Já právě nevím.

D: Třeba ještě dalšíma otázkami Vás to třeba napadne, tak zatím takhle, kdyby Vás ještě něco napadlo k té první otázce, vždycky se můžeme vrátit.

M: Ano, na to přijdeme.

D: Tak druhá otázka je, v jakých momentech se cítíte šťastně a vnitřně naplnění teď?

M: V jakých momentech no, vždycky je to něco, v momentě takový to nejjednodušší, když se mi něco jo, dobře povede, když se setkám s někým, kterýho jsem dlouho neviděl a kterýho mám rád. No, já můžu říct třeba ještě když se vám narodí dítě, že jo, když tak dítě nebo potomek další, třeba vnuk dosáhne nějakého dobrýho výsledku nebo když se osobně mě něco povede. Jo no tak pojem jako štěstí

je pojem takovej širokej. Můžu jít po ulici, spadne cihla z domu a mine mě, tak jsem měl štěstí, ale pocit jako z toho pro štěstí, nějak nemám no. Tak zůstaneme u té mušky, no.

D: A ty momenty, které jste teď popisoval, že to vlastně jsou ty okamžiky štěstí, jsou vlastně ty momenty hodně jako různé anebo tam vidíte nějaký souvislosti, že třeba fakt máte štěstí, co souvisí s tou rodinou nebo jestli to je štěstí, který hlavně souvisí s Vámi? Jak třeba říkáte, že vlastně to štěstí má nějaký společný znaky anebo jsou to opravdu nějaké výjimečné momenty a jsou hodně jako různé?

M: Má to společné znaky, ale já vám to nedokážu říct, takhle si vypamatovat, já totiž zapomínám hodně už.

D: A ten obsah těch šťastných okamžiků, třeba který máte teď tady v domově, tak mění se to v průběhu toho života, že jste třeba měl radost z něčeho jiného, když jste byl mladý a z něčeho jiného máte radost, když jste třeba tady teďkon, mění se to nějak tyhle obsahy?

M: Mění, podle mě v tom mladším věku, nedokážu říct, do kterýho, protože je mi třiadvadesát tak, to nějak člověk nevnímá tolik, ale tady pak už nakonec, to vnímají jako intenzivněji a myslím daleko menší příčiny toho štěstí jsou, než byly jako ty události, mají menší význam jako než když byl člověk mladej. No štěstí, to máte složitý téma v práci, to vás lituju.

Já jsem měl, například, to je vzdálený, já mám dceru, která se provdala, úspěšně rozvedla ve Švýcarsku a má 2 děti, obě teda skončily vysokou školu a chlapec byl no výborný, vystudoval obor, kterej vůbec nejsem schopen rozumět, je to něco počítače a systémy počítačový a tohle a dokončil školu s úspěchem, protože měl výsledky dobrý, tak zůstal zaměstnaný na té vysoké škole, na té technice, nevím ani, jak se to přesně jmenovalo, aby dělal doktorskou práci, no a on jí udělal v jednatřiceti letech, takováhle kniha, ve Švýcarsku se teda mluví německy, on teda zná česky, ale napsal ji v angličtině. To mě tak nějak vzalo, já bych vám ji ukázal, ale mám ji zabalenou dole v kufru tady teda. Jo, to jsou takovýhle momenty, na kterých já nemám vliv, že bych já způsobil něco, měl jsem z toho takovej pocit štěstí, že jsem se chlubil tady každému.

D: Krásný super. **Další otázka je trochu opak, jestli Vám naopak chybí něco k tomu, abyste to štěstí pocítoval?** Jestli je tady třeba teďkon něco, co si říkáte, že Vám schází, abyste byl plně šťastný, nebo abyste pocítila to štěstí.

M: No víte, schází mi zdraví. Nemůžu si stěžovat nějaký nemoci ne, chodit můžu, čím dál tím hůř teda, špatně slyším, sotva vidím, ale tak zdraví mi chybí v těle. No a jinak, to ale mě čistě osobní.

Co mi tu chybí je, i když jsou domovy důchodců, kde nebydlí každěj sám, no já si to teď, co jsem tady pátej rok nedovedu představit, že bych bydlel s někým. Jsem měl zase štěstí, že jsem měl ženu rozumnou a jako klidnou, protože tady ty dámy, který jsou tady, ty melou furt jo, ale nesmysly někdy jo, to mě jako chybí ten klid. No já, když si vyndám naslouchátka, tak neslyším nic, takže se můžu uklidnit

vždycky, to mi chybí tady jako, jinak je to, tu péči je potřeba uznat mají jako vynikající nebo velmi dobrou. Celkové velmi dobrou, ale v některých těch úsecích, teda vynikající, taková hodně lidská, rodinná jako by se dalo říct. Závěr by byl třeba, že čím je člověk starší, tím ty pocity štěstí jako mají vyšší cenu zdánlivě pro osobu, ale významově jsou podstatně méně významný než ty v tom aktivním životě, v práci.

D: Super, kdyby Vás cokoliv ještě napadlo, můžete vždycky třeba ještě něco dodat, ale takhle si myslím, že krásný. **Co pro vás znamenají sociální vztahy a co pro Vás znamenaly v minulosti, sociální vztahy se myslí kamarádi, rodina, známý. Co pro Vás znamená a co pro Vás znamenaly v minulosti?**

M: Znamenají pro mě hodně nebo znamenali pro mě hodně, ale mění se jako jejich typ a nebo ráz, já jsem ty sociální vztahy takhle, no to jsem měl v zaměstnání, já jsem byl celý život na vojně, že jo u letectva, tak tam byly vztahy v tý posádce, co jsme byli, protože ty jsou stálý, že jo pilot, navigátor, radista, byl teda tam u nás nebo pak u dopravky 2 piloti, navigátor, radista, ten vztah je vztah k tomu většímu a případně k tomu útvaru, teda s tím, ale vždycky než to, to bylo v zaměstnání, v soukromém životě to byla rodina. To bylo ale štěstí, to jsem si uvědomil často, já jsem prakticky putoval po republice a byty nebyly že jo vždycky. Taky se stalo, že jsem se nastěhoval do bytu, byli jsme tam 2 měsíce a byl jsem přeložený, na další posádce jsem čekal léta jo, že jsem měl ženu, která to vydržela a 3 děti jako vychovávala ona vlastně. Na jejich výchovu jsem měl podstatně méně vlivu, vychovala je dobře. No teď tady, já jsem ale odbočil, že jo, od základní otázky.

D: To vůbec nevadí.

M: Mám tady dobrý styky, měl jsem takový ne spory, ale nějaký prostě cejtit mírně odpor k někomu a on k vám, jo, ale tak tady je to mírnější, já se prostě bojím nějak se navázat, protože teď bude dost, to ani nezapisujte, když jsem sem přišel před, takže já jsem sem chodil, když mi umřela žena, na obědy nejdřív, než jsem měl úraz, že jsem musel jít sem, protože jsem nemohl být sám na bytě, tak jsem tady měl známýho dobrýho, on tu je ještě, když jsem přišel, tak jsem se s ním bavil a on říkal: a nějakou ženskou tady chceš si vybrat? A já jsem říkal: no proboha a já beru, že oni tady některý stálý, jsou tu dva takový, který jsou jako furt spolu, ale máme spolusedící u stolu v jídelně takovej vztah, on je teda chudák, trochu dost ochrnutej, špatně mluví, špatně mu je rozumět a on je hrozně hodnej a máme takovej, že si prostě rozumím bez řeči jo.

Tak to mám a nějak mi to celkem dá se říct stačí, protože já jsem hodně četl a opakuji čtení vidíte jsem vytáhl znova tyhle, tak já si v tomhle stačím a nemám potřebu nějak jít se vykecávat, jak se říká, spíš jenom, no pak vykecávat s tím jedním a ten pravej má tady takovej trvalej vztah, neříkám, že je snad nějak milenecký, ale trvalej a jsou celkem víceméně furt spolu, tak když mám chvíli, tak drbeme, hlavně politicky věci, dění jako, no a hodnotíme, protože on zas má takový dost velký znalosti, je to právník bývalý, ale kterej prolezl, 2 roky pracoval v Kazachstánu, na Ukrajině, vždycky při nějakým. závodě,

co jsme tam stavěli, takže ty poměry tam zná, tak se o tom bavíme a jsme celkem teď teda z té situace takový vedle. Co si mám o tom myslet? Měl jsem určitý nastavení, a to se teď vymyká mým představám i těm jako nejsložitějším, nejdivočejším, proč se děje tohle, jak se to děje?

D: Takže můžete jako říct, že třeba v minulosti jste víc jako by pěstoval ty vztahy a třeba teďkon je to víc o tom, že jste jako spolu, že si povídáte, že tak jako žijete tím momentem?

M: No my se moc nesetkáváme, ale když on doteďka, kor teď ještě míň. Jo, já jsem chtěl říct, že v zásadě jsem tady spokojenej, páč to jinak nejde. Já jinam nemůžu, ale jsou věci, který mě rušej, ale to беру, že jsou lidi, já teda slyším líp, že mám ty naslouchátka, ale jsou lidi, který je nemaj a mluví nahlas. Kdybyste přišla do jídelny a to tady je jedno celý oddělení prázdný, kdybyste slyšela ten kravál, protože každěj mluví jinak nahlas, takže takovej klid, zavřu se doma a je klid, ticho nanejvýš se pustím rádio nebo televizi nebo něco, si nějakou muziku pustím, ale někdy mám rád, když je úplně ticho.

D: A co pro Vás znamená rodina? Teďkon tady v tom věku vlastně.

M: Hodně, celkem v tom, pomáhají mi hodně, mám teď konkurenci, protože nejmladší vnučka má syna, jsou mu teď 2 roky čili moje dcera, která je tady, ta jedna je ve Švýcarsku, ta přijede sem tam někdy a ta co je tady, ta bydlí v Pardubicích, tak ty mi pomáhali hodně, ale teď ona je babičkou vlastně potřetí a je celá z toho vedle, no to já chápu, že jo.

Ale vztahy máme, když něco potřebuju, tak mi to nějak, pokud je to možný, protože oni mají každěj zaměstnaní jo, tak se nemůžou, kromě teda té dcery tady, té nejmladší dceři mojí je 67, čili ta je starší D. té už je taky 69, už je baba 70. letá, no mám toho, tady je někde takovej malej prcek (ukazuje na fotky).

D: Máte to hezký ty fotky.

M: Jo jo, tak tohle je ten vztah rodinej jako, teď je spíš odmítám, že když něco je, tak mě pozvou jo nebo přijedou pro mě, odvezou mě, tak ale teď už mě to tam... Kdy to bylo? Já jsem měl ten, už mi to přestalo fungovat, takovej diktafon, ten malej a sešli jsme se tam všichni jo, i s těma dětma a já jsem to zapnul a nechal jsem to tam ležet, a to když jste pustila, to byl kravál jak na nějakým velkým nádraží, nádražní restauraci (smích).

Byl jsem na Vánoce třeba u té dcery v těch Pardubicích, o Štědrej den jsem tam jel a vrátil jsem se ten druhej svátek nebo první svátek, ale to už pak strašlivě v noci musím několikrát vstávat, se budím, tak to nemá cenu strašit někde, tak jo, ještě jsem tam byl minulej Štědrej den, ale letos už myslím, že...to jsem byl jenom na Štědrej den, a to nebylo nic, že jo, protože se scházejí až pak některěj ten svátek všichni, tak to mě zas o Božím ránu odvezli sem, oni měli pokoj a já měl pokoj.

D: **A co považujete za svůj největší úspěch v životě a jestli je zdrojem vašeho štěstí, třeba ten úspěch, že si na to vzpomenete a jste z toho šťastný, že jste toho třeba dosáhl.**

M: No tak já jsem žádných významných úspěchů v životě neměl, měl jsem pár průseru, ale nějak vyloženě v něčem, že bych vynikal, to ne, byl jsem takovej ten lepší průměr čili že z toho vyplývá, že jsem byl spokojený, naštěstí mě nic nehnalo k tomu, abych se nějak tohle, tak jsem byl spokojenej celkem, ale nějakěj pocit štěstí, to nevím, byla to celkem spokojenost, on to je rozdíl, alespoň já mám takovej pocit, možná, že jsem náročněj na to štěstí, že to bylo štěstí, že jsem byl spokojenej.

D: To nemusí být vlastně nic velkého, ale třeba pro lidi je ten úspěch to, že vychovají děti nebo že vytvoří rodinu, jestli to vlastně pro Vás osobně něco v tom životě bylo...?

M: No to jo, my jsme byli celkem, tak jeden čas, když jsem byl v aktivnější službě, tak jsme my byli odloučený někde po republice, manželka má byla Slovenka a celý její rodiče byli na Slovensku. Když jsme žili na Moravě v Přerově, tak jsme to měli blízko do Prahy k mejm rodičům, ne blízko, blíž teda k jejím rodičům za ty Polčany, tak mě celkem, tam jsou hrozně hodný lidi, byli myslím takový ještě víc družnější, než jsou ty české příbuzný, ale tam bylo fajn vždycky, ale nebyl jsem tam už dlouho a už tam nebudu, no taky tam toho dost vymřelo, ale ono jich zas bylo víc tak (smích). Dá se říct, že v zásadě jsem spokojený.

D: A je nějaká činnost ve vašem životě, která vás naplňuje štěstím? Může to být třeba i z minulosti, ale jestli třeba máte i teď nějakou činnost, ze které máte radost, když ji děláte?

M: No teďka mám radost, že se probudím vůbec (zasmání). Ale jo, měl jsem takovej pocit, a to je dost takový na hlavu, já jsem hodně chodil pěšky. Já jsem jeden čas, každěj tejden, protože byli tady všelijaký ty pochody po republice dálkový 50 km, 80 km P., tak tohle jsem chodil jo, to mě fakt nějak unavilo víceméně, ale tak nějak naplnilo. Byl to všechno venku v přírodě, takhle to krásný, to bylo každěj týden, 1 rok jsem to prakticky zapisoval a zjistil jsem, že krom, nezapisoval jsem pochůzky na nákupy a tohle, ale to, co jsem nachodil, tak jsem prakticky měl průměr 10 km denně, 3000 km, přes 3000 jo. Tady v těchle případech někde jsem měl takovej pocit štěstí, ono to zní blbě tak říct, jestli doufám, že pochopíte, pocit štěstí z únavy.

Jinak jsem měl radost, jak říkám, teď mám i radost z těch úspěchů těch mejch potomků a zatím musím teda říct, že jsou dobrý a je mi jich líto do čeho to spěje. Tohle ale s vaší prací nesouvisí.

D: A když vlastně teď nemůžete třeba praktikovat aktivně to chození, tak je nějaká činnost, která to nahradila?

M: Já se snažím chodit, jenomže mě to tady trvá to, co jsem dřív, obelhávám tady kolem sídliště do krámu, pokud to ovšem někdy se stane, že se mi zadrhne, že nemůžu jo, tak chodím, ale aspoň dolů, máme tam tělocvičnu, jsou tam takový rotopedy a můžeme tam chodit, chodím čtyřikrát týdně je možno jít, no a chodil jsem na cvičení různé, v létě bývá tady na zahradě na židlích cvičení, no tak to se hejbat. Furt je tu zásada obejít někde něco, co jsem tady obcházel kolem dokola. No chybí mi to a rád bych

někdy, ale ty nohy nejdou, rád bych jednou někdy někam se jel podívat, kdyžtak to vidím teďka různý záběry, co dělají.

Já jsem nikdy netoužil do zahraničí jet k moři. Já jsem toužil, to se mi nesplnilo, jet do Řecka ale možnost oblíst Atény, Olympii, všechny ty zásadní body, Mykény starý a tohle to vidět. No to jako nešlo a pak už to nešlo zas fyzicky. Když už byla možnost nějakéj takovejhle zájezd si vybrat, páč ony zájezdy jsou někdy vždycky jenom jet k moři a bouchnout s sebou do písku. To já mám, kdybyste viděla Pan Zamarovský napsal knihu Řecký zázrak, jestli ji znáte?

D: Neznám, neznám.

M: Ta je velmi výborně psaná a čtivá a je tam všechno, tak ta už vypadá, ona je zamčená, ta už vypadá, jak jsem v ní listoval jako salát, nemá volný list, ale je fakt oškubaná. To by mě chyt určitěj pocit uspokojení a štěstí. Jo vidíte, štěstí je vlastně svým způsobem uspokojení, že jo? Tak bych jel taky uspokojeně vidět tu akropoli opravdu v těch Athénách třeba. O Egyptě ani nemluví, ten je daleko a ten mi není tak sympatickej.

D: Co ta četba, to taky zmiňujete čtení knih, je to něco, co máte rád?

M: Čtení knih to je moje, ale já to musím ze 2 důvodů omezovat, protože tohle vy znáte tenhle aparát (ukazuje na přístroj na stole)?

D: No myslím, že to někdy používáme ve škole něco podobného.

M: To je takzvaná kamerová lupa (ukazuje, jak to funguje). Ona naběhne, to je moment. Teďka si dám text takhle, tohle ještě jako já tady přečtu takhle ale, musím se podepisovat něco nebo když si zapisuju něco a dá se to zvětšovat čili některá kniha jako mám naučný slovník z akademie věd a tenhle je takhle velkéj (názorně ukazuje), tam se nevejde, no tak to já jsem četl, ale ono to kazí oči. Zhoršuje se mi to, teďka třeba noviny, když si chci přečíst, tak si je musím ještě přitáhnout, zvětšit ten článek, tak chci aspoň, aby mi vydržely, než skončím, že budu vidět aspoň na to, tak to omezuju časově. Taky mě furt hecují, že ty nohy mám nezlobit a pravá je operovaná, že jí mám mít furt pokud možno (dává nohu do svislé polohy) a já jí pod to nedám, když si sednu, tak na to nebudu (ukazuje na kamerovou lupu) a kor na televizi, jako musím taky dost, hele tak je to omezení, jsou tady lidi, který se nemůžou ani hnout, že jo?

To ještě donedávna to ze mě radost neměli, jsem chodil, takže já se budím hodně brzo ráno, ještě jsme bydleli tam v tom baráku, stejně je to zařízený jako, a to jsem ráno třeba ve 4 šel do sprch a osprchoval se studenou. No teď to nedělám, protože jednak jsem ofačovaný a zalepenej všelijak. No nejde to, když to nejde těžko se s tím, když zjišťuju, že to opravdu nejde, tak se s tím těžko smírju a snažím se to konkrétně ty nohy překonat, a právě to mě vytýkají, že si to mám dělat postupně, no. Jenomže já nějaký postupný už času moc nemám. Pomůže vám něco to moje pindání?

D: Určitě, moc si to užívám ten rozhovor, je to hrozně příjemný a mám pro Vás ještě poslední otázku, jak jste spokojen v prostředí, ve kterém bydlíte teď? Jak jste tady spokojen v tomhle domově?

M: No jsem spokojen, i když jako bych si teď představoval některý věci úplně jinak, ale heďte, já jsem zvyklý z vojny, i když jako jsme byli z povolání tam ta skupina víceméně takhle skupina, že jsem během dne musel bejt ve styku s lidma, tak mě to nevádí, no je to dobrý, není to tu nepřátelské. Jsem spokojen, kdybych byl sám, kdybych byl zůstal na tom bytě, tak asi už jsem nežil, protože mě chytl koronavirus. Tady jsem spokojen, jsou tu opravdu některý, hlavně ty, oni tady rozlišují, jsou tu sestry, nanejvýš na službě jedna nebo dvě, který se starají o zavazování, vidíte, jak jsem otlučený, to jak špatně vidím, tak narážím a mě stačí teď ťuknout a naběhne mi to. No ale to jsem ale odbočil. Starý dědci.

D: Mluvil jste o těch sestřičkách.

M: Jo a pak jsou tu, já tomu říkám v nemocnici, to jsou ošetřovatelky, ty nedělají úkony, ale tady to má trochu nějaký jinej název, asi tam něco na tý tabuli a ty jsou některý hrozně obětavý, opravdu vyhoví ve všem, teď si uvědomuju, že by měli dneska přestlat.

D: Aha, ještě asi přijdou.

M: No, jestli to stihnou on je oběd za chvíli.

D: A chutná Vám tady?

M: Chutná, chutná mě naopak mě rozčiluje, když každej měsíc bejvá taková beseda, jako není povinná teda a přijde tam ředitel a tam jsou dámy, který si pokaždý stěžují na stravu a hlavně, že je tvrdý hovězí. Já už jsem to nevydržel minule a říkám: nezlobte se, já jsem tady pátej rok a neměl jsem tvrdý hovězí, no tak máte štěstí nebo vám dávají lepší! No i když ne, tak ona že by si do toho přidala takhle a udělala to takhle, no říkám, no tak každá kuchařka si myslí, že vaří nejlíp no.

Ale jo vařej, já jsem prolez kuchyni za tu dobu různý, není to interhotel nebo nějaký hotel, to ani nemůžete chtít kor teďka, se divím, že vůbec nám takhle vaří. Oni teď zvýšili tu úplatu za stravu, ale nevím o kolik, ale furt je to hluboko pod tím, co utratíte v domácnosti bych řekl a dá se to jíst.

D: No to je nejdůležitější. (smích). Tak jo, tak za mě je to všechno. Všechny otázky jsem Vám dala, kdyby Vás ještě teďko něco napadlo, že byste chtěl ještě něco dodat, můžete, nemusíte.

M: Já už myslím, že jsem se vykecal.

Rozhovor s panem Milošem

D: Tak ještě jednou děkuji a začala bych teda jo, kdybyste nechtěl na něco odpovídat, ony ty otázky nejsou nějak si myslím intimní nebo tak, ale nemusíte vůbec pokud by vám to bylo nepříjemné.

M: Odpovím na všechno, jako nemám problém.

D: První otázka zní, co pro Vás osobně znamená štěstí a co si pod tím představíte?

M: Štěstí muška jenom zlatá...

D: Vy už jste třetí, co mi to řekl!

M: Tak to je samozřejmé, tohle to jsou staré filmy, takže to je normální. Štěstí, štěstí, pohoda, celková pohoda. Bez problémů nějakých velkých problémů, člověk vždycky musí nějaké mít, ale bez nějakých velkých problémů a rodina, mám manželku a dvě dcery a dva vnuky, takže to je taky pro mě dost taková dobrá partie.

D: Je nějaký třeba moment nebo okamžik v životě, kdy jste pocíval velké štěstí a třeba vzpomínáte na to i doteď a přináší Vám to radost i třeba dneska? Může to být z mládí, cokoliv.

M: Je to četba, luštění sudoku a poslouchání a sledování politiky v televizi nebo taky obecných věcí. No, takže to je to, tak povícero žiju. Ještě samozřejmě se pohybuju po internetu a mám tam řadu diskuzních příspěvků a pohyboval jsem se v oblasti, řekněme to, trochu se pohybuju v blízké pořadí jaderné fyziky, takže jsem jaksí věnoval i publikaci ohledně ochuzeného uranu. To je už stará záležitost, to je z roku 2010, kdy byla válka v zálivu a tam byly použité náboje z ochuzeného uranu a mě se podařilo dostat přes tehdy jednoho emigranta, nyní už tady, kontakt na člověka, který o tom napsal práci jako vojenskou, ale zase nebylo to, že by tam přinášely nějaký podrobnosti vojenské nebo něco takového, ale velice hezky to zpracoval. No tak jsem se na to vrhnul a myslím, že v britských novinách mi to vyšlo, a ještě někde jsem to takhle publikoval, takže to bylo taková dobrá práce.

Ted'kon chystám přednášku, pracovníě to mám nazvané jako Jaderná fyzika a já, tam bych se chtěl soustředit na jednak úplně elementární představy jako rozměr atomu, rozměr jádra a co je kolikrát větší a co je těžší a tak dále, čili jenom tam, dotkl bych se i toho, proč vlastně ta energie z jádra je dost důležitá, dost silná. Pak ono mimo jiné jadernou energetiku propagují lidé, do kterých bych to neřekl, že jo, rozhodně není mým oblíbencem předseda vlády, ale napsal velice hezkej článek, kde hovoří o jaderné energetice a dává jí jednoznačně přednost, před nějakýma těma vrtulemi a ptákovinama, který se u nás tady začaly vymýšlet.

Takže to bylo dobrý a pak se chci zastavit ještě u mých zahraničních pobytů, měl jsem kontakty dobrý, já jsem pracoval 6 let v Povarově u Moskvy, Spojený ústav jaderných výzkumů v 70. letech. Tam jsem poznal i třeba lidi jako Ferorov, byl tehdy ředitelem laboratoře jaderných reakcí v Povarově, pak už umřel a jako jeho sláva pocházela z momentu, kdy napsal, kdy Rusové taky neměli tak špatnej výzkum. Já nevím, jestli tam byla nějaká špionáž, mohla být já nevím, ale rozhodně to měli na dobré úrovni.

A právě Ferorov a další si všimli, ještě před druhou světovou válkou, že zmizely informace voyagery, jako byly články, které souvisely s jadernou energetikou a ty zmizely najednou, prostě to tam v časopisech přestalo být mezinárodních. No a Ferorov napsal dopis Stalinovi a tím se taky dost proslavil a on byl jeden z iniciátorů jako dalšího výzkum jaderné bomby v Rusku tehdy, ale tak jak říkám, byly to zajímavé momenty.

Potuloval jsem se různě, nejdál jsem byl teda v Jižní Koreji, ostrov Jukdo. To jsme měli takovou konferenci docela hezkou, tak to byly taky takový dobré vzpomínky hezké. No a pak tady různě jsem jezdil po Evropě. V Americe jsem nebyl kupodivu, to se mi nějak nechtělo nebo oni tam ten typ výzkumu, kterej já jsem tady dělal, tak oni ho tam tolik nepěstovali a tady byli v pracoviště špičkoví.

V Anglii, tam jsem byl taky, no pak mi to zatrhl STB, říkají, že za to můžou komunisti, ale já v té době byl místopředsedou organizace za KSČ Kamenici u Prahy, ústavu vedeného výzkumu jaderné fyziky a tam já s ním odmítl spolupracovat, totiž odmítl jsem podepsat nějaký protokol o spolupráci a oni se mi pomstili tak, že mi to zatrhli.

To jsem se dozvěděl teda shodou okolností, protože to bylo v 89. roce, pak už se otvíraly archivy a tohle vylezlo ven jako taková bolavá věc. No, takže jsem se potýkal i s takovými nepříjemnostmi, no a štěstí tam bylo v tom, že jsem dělal svoji práci. Třeba to v Povarově byl úplně ideální, protože tam jsem bydlel pár kroků od té laborky, kde tam byla ubytovna a takže já jsem tam trávil noci a tady jsem si zvykl dost chodit do práce, jako mírně jsem přišel později tak v 9 hodin, ale být někdy do těch půlnoci, do té 1 hodiny, něco si udělat, co se mi líbilo to jsem šel bez problémů, ale po listopadu mi to zatrhli, protože tam se začali strašně točit na zákonech a tak dále a že musím mít tu práci přesčas mít nařízenou a podobné ptákoviny a já jsem najednou měl potom po té svobodě, kterou jsem si užíval.

No a měl jste spolupráci velkou i s Leningradem, Petrohradem nyní. Já myslím, Petrohrad považuju za nejhezčí město na světě, jestli se tam byla nebyla.

D: Ne, já už jsem to hodně často slyšela od někoho, kdo tam byl, tak říkal, že to bylo nejkrásnější místo.

M: No to je město, který je starý, ale postavený moderním stylu, i ty mosty jak se zvedaj, takže já tam jezdil buď na zimu, pak jsem chodil do divadel a na koncerty a tak, anebo na léto, a to jsem zase tam koukal na to, jak se zvedají ty mosty, takže to na mě nechalo taky takovej dobrý ten... A ještě vltaviště byla takzvaná (nebylo rozumět) To už si přesně nevzpomenu, ale manželka mého spolupracovníka tam dělala nějakou šéfovou, a to jsou prostě poklady a pokladnice Leningradu. Takže to jsme měli dokonalou vycházku a tak. Jo a pak večer jsme chlastali (smích).

D: Tak máte na co vzpomínat tedka (smích).

M: No, to jo no, bylo to fajn a hlavně už tehdy tam byli lidi, kteří se kterými se dalo mluvit otevřeně o politice a o všem možném, takže prostě krásnej, dobrej pocit, co tam člověk z téhleto spolupráce měl. Není důležité, že to je Rusko nebo není, já si myslím, že teď s tím Ruskem se to trošku blbne, že?

Třeba jak jsem strávil tu SUJV krásných 6 let, v Praze jsem neměl byt, tam jsem ho dostal, narodila se nám tam dcera, to není důležité, manželka porodila tady a pak tam byly se starší dcerkou v Povarově a začala mluvit rusky samozřejmě, takže si hrála s dětičkama... nevím proč najednou tohleto prostě zmizelo i ty informace, ten náš ústav, spousta lidí řekl, studovali jadernou fyziku a pracovala tehdy v Leningradě, přivezli si odtud své manželky samozřejmě, takže to bylo takovej propojenej kolektiv v Kamenici. Já si myslím, že je vědecká spolupráce a umělecké oblasti spolupráce by se neměla zakazovat. K mému štěstí, to byly moc hezké okamžiky no.

Já jsem taky agitoval, já jsem vstoupil do kapely, taky taková srandička. Já jsem do KSČ vstoupil na protest proti okupaci v roce 68, a tak nějak mě tam nechali, prostě, protože, byl tam nějaký profesor, jehož jméno už jsem zapomněl, který to blokoval prostě a jako na fakultách přeci jenom byla větší volnost než ty hrůzy, co se děly někdy jindy no, taky jsem se tam seznámil s Havlem na nějakých besedách domácích, on mi nesed, on byl moc takovej básnický nebo prostě filozoficko-přemýšlivý a já chtěl se navrátit do obrodného procesu v roce 68. A ne že bychom se hádali, ale jenom prostě to je to mezi námi bylo trošku takové...

A ještě jsem zažil krásnej pocit štěstí, když se nám podařilo zablokovat v Povarově, já tam byl členem závodního výboru KSČ, teda v Povarově byla organizace taky a já tam byl členem. No a když probíhala anticharta, jestli vám to něco říká, že? No, takže my jsme prohlásili jako výbor, že nemůžeme antichartu prosazovat, dokud nebude mít chartu, ať nám dají chartu a každý ať se srovná, hotovo šmitec, anticharta se v Povarově vůbec nepodepisovala. My jsme to tak krásně zablokovali, jsme z toho měli dobrý pocit, boj s lidskou blbostí, prostě z toho máš taky dobrej pocit, boj s blbostí no.

D: A v jakých momentech se cítíte šťastně a naplnění jako teď, když třeba takhle jako vzpomínáte na ty momenty, tak jste jako šťastný nebo...?

M: Já tak vzpomínám na všechno možný. Teď mám nějaký problémy s vysokým tlakem, upřímně řečeno a v noci jsem nespál a podobné lahůdky, ale co mě tady naplňuje štěstím, tak to je jednak projížďení různých facebooku a tak dále, na počítači tam mám plno těch odkazů a například tam mám i odkazy, pravidelně sleduju papeže, já teda nejsem věřící, ale papež František je někdo, to je osobnost oproti těm Polákům, kteří (smích), já je nechci urážet jo, ale přeci jenom, je tam obrovskej rozdíl a papež František je, jestli znáte ty jeho základní díla..?

D: Moc ne.

M: No dá se k nim dostat, jako tady publikoval krátce po svém po svém zvolení nebo vybrání? Takže s ním tam jako také se vrážím do diskuzí a hlavně to publikuju tady, protože například na jadernou

energetiku máme s papežem společným názor poměrně, on to má řečený trošku jinými slovy, ale v podstatě jeho názory jsou taky, takže já se dostávám i tam, pak mám nějaký levicové weby, ježiš teď jsem, teď mi to vypadlo, extrémem pak se to jmenuje? Nevím, nevím, prostě je to takový, jsou to takový dost zajímavý myšlenky, někdy prostě filozofický a tak dále, takže tohleto já vyhledávám a vyhledávám i psaní, občas se to objeví, já nevím, ve čtvrtěčném Právu a taková ta příloha salon a nebo kupodivu i tribuna, to je ten partajní časopis, tak ono to jsou dvě třetiny zoufalá propaganda blbá, ale najdou se tam opravdu krásné články, kde se opravdu člověk zamýšlí, takže já si tohleto taky prostě užívám i na tom internetu i v těch novinách, furt něco chci měnit, no to je to, to bylo moje takové životní krédo a dost často jsem narazil, ale, mně to nějak nevadilo.

Navrhovali mě na ředitele ústavu několikrát jako člena KSČ mladýho a vždycky to dopadlo tak, že poslali materiály někam nahoru, ty to tam zamítli a pak se to zase vracelo, takže já z toho měl takovou dobrou pocit, prostě z lidský blbosti no.

Mimo jiný, co se mi povedlo, ale tím jsem si opravdu, mám dost dobrou pocit z toho a pocit štěstí přímo nebo něco takového... Já jsem byl před listopadem byl místopředsedou odborového ústavu jaderné fyziky v Kamenici, tam to šlapalo, já jsem tam zavedl některé poznatky, že jsem zrušil povinnost odborového školení a místo toho jsem se snažil, aby zabraly ta témata prostě, abych tam přivedl lidi se znalostmi, který těm lidem mohli něco říct, a tak to bylo dobrovolný, ale stejně na to lidi chodili z velké části no, takže to a pak přišel rok 89 a já jsem znovu kandidoval, nikomu nevadilo, že jsem byl členem KSČ, vznikla taková pravá skupina jako pravice vyhraněná a ta mě podporovala a když to opravdu, tam jsem našel prostě, že je spousta slušnejch lidí, s lidmi, který stojí třeba na opačným, ono se říká blbě na opačném břehu, přeci jenom prostě rozumní lidi jsou schopni se domluvit, i když se v něčem neshodnou, takže tohoto si strašně vážím, taky tady toho pocitu, že se mi toto dařilo, no, konec jsem musel z ústavu odejít, ale to tam nedávejte, to už je blbě... měl jsem už důchodový věk.

Moje funkcionářina v partaji všem teda se hrubě nelíbila některým tam lidem, pak jsem radši odešel, protože byl takovej nepříjemnej tlak, jako neměl jsem možnost například kontaktovat spolupracovníky spoluautory toho... prostě normální je, že píšete na to nějakou angličtinu nebo lámanou angličtinou a když něčím takovým tam píšete otázky a prostě diskutujete s těma lidma, ne tohle mi bylo zakázaný, já jsem musel pouze přes šéfa podávat ty dotazy a on pak zvažoval, co s tím udělá nebo neudělá no, takže.

To mě taky, nevím, jestli tato myšlenka našťvala, no teď mám teda 2 vnoučky a dcery, vnoučci jsou fajn.

D: A mění se ten obsah jako by okamžiku toho štěstí, třeba o kterým vyprávíte, jestli se to mění v průběhu života, že vlastně teď kon vzpomínáte třeba na svoji kariéru, jestli třeba jste na něco vzpomínal, když jste byl mladší? Jestli se mění ty obsahy?

M: Já jsem měl vždycky měl radost z toho, když se mi podařilo nějakýho vola s odpuštěním poslat do háje, jako na tohleto jsem byl háklivý a dělal jsem to tak důkladně, že na mě nějak nemohli nebo já nevím, co už to bylo. To byl můj postoj, snažím se říct životní, ale to je takový moc vznešené slovo.

D: Je něco teď, co Vám chybí k tomu, abyste byl šťastný, abyste pocíťoval to štěstí?

M: Lepší zdravotní stav. Teď to mám, půjdu k doktorům tenhle ten tejden nějak, snad se jim něco povede, no není to nic je to prostě únava a člověka to štve.

D: To je nepříjemný, když je člověk nemocný, tak už prostě pak si toho zdraví váží, že jo? A další otázka je, co pro Vás znamenají sociální vztahy a co pro Vás znamenaly v minulosti? Tím myslím rodina, přátelé, známí. Jaký to pro Vás má význam vlastně.

M: To pro mě znamená moc tohleto opravdu velmi důležité.

D: Mění se to v průběhu života, že třeba teď si toho ceníte víc, že máte třeba ty blízký, než když jste byl třeba mladší?

M: Já bych řekl, to je stejný, protože teďko přeci jenom ten fakt, že člověk je tady zavřenej, tak to není úplně ideální, jasný manželka by to nezvládla doma se mnou, no ale dcery obě bydlí tady poblíž tady, pár kilometrů vodsad' prostě, takže tam mám dobrý kontakty na ně, i na vnoučky. No a můj zeť tady dělal ošetřovatele loni. Jsem jako v dobrým kontaktu, no.

D: To je super. Co považujete za největší úspěch ve Vašem životě? To už jste vlastně tady podle mě hodně zmiňoval, že to hodně souvisí asi s tou prací, vnímáte to ještě třeba i někde jinde, ty úspěchy?

M: Tak co se mi povede, tak to samozřejmě považuju za úspěch.

D: Myslíte tím jako úplně cokoliv, třeba jako nemusí to být vyloženě v práci, může to být třeba nevím, že jste pomohl kamarádovi nebo že jste udělal radost manželce, že i takovýhle úspěchy třeba?

M: Ale jo to tam je, to tam je a byl jsem slavit včera narozeniny 75 let, takže jsme byli na oslavě.

D: A je nějaká činnost ve vašem životě, která vás naplňovala štěstím? To znamená, může to být aktivita v minulosti, současnosti cokoliv, co prostě teďkon...

M: Bude to znít blbě, ale fyzika. Přeci jenom tohleto, že se mi něco povedlo a že pak najednou, jsem se zabýval strukturou jádra, když to všechno najednou do sebe nějak zapadlo, tak to bylo nádherné.

D: A jak jste k tomu vlastně přišel k tomu oboru?

M: Já jsem se vlastně, co pro mě bylo určující, a to ještě dneska vychází je ABC časopis, tehdy to na mě moc fungovalo, působilo a bylo to vlastně technika, věda dohromady a tam jsem propadl astronomii. Chodil jsem do astronomického kroužku, do planetária a dokonce na matfyz jsem šel s tím, že půjdu

studovat astronomii. Jenže pak tam nějak nebrali prostě ten rok nebo něco takovýho tam bylo, tak jsem šel na jadernou fyziku. Víte, kolik jaderných fyziků řeklo, že původně chtěli dělat astronomii?

D: Všichni? (smích)

M: Všichni ne, ale dost jsme byli, našli se šli tací, který dopadli stejně jako já no.

D: A nelitujete toho, že jste nešel na to astronomii nebo že jste ji jako nevystudoval, jste rád za tu jadernou fyziku?

M: Tak vono tohleto je stejná záplava, jako by byla asi ta astronomie.

D: Jak jste spokojen v prostředí, ve kterém bydlíte?

M: Tak dobré, já jsem spokojený, pečují o mě, jako i sestřičky jsou tady hodné, takže jako personál je hodnej, takže já jako jsem moc spokojenej.

D: I ty služby, co tady třeba nabízí, nějaké aktivity, obědy, všechno vám vyhovuje jako...?

M: Obědy to jo, ale já teď málo jím, no mám zdravotní problém, ale jídlo tady máme pravidelně a jak vidíte ještě jsem nesnědl támhle kus toho vajíčka. No ale takový aktivity, já bych dneska na jednu chtěl zajít, uvidím, jestli tam půjdu nebo ne. Máme tady třeba...Ježišmarja, jak se tomu říká? Kulturní kroužek nějak jako takhle a tam dost často si vybereme nějakého herce nebo zpěváka a já jsem tam taky prosadil.... Ježišmarja jsem blbej.. Jiří, Jiří Suchý! Toho jsem prosadil, protože to byl génus, ten vlastně vytvořil československou muziku, že jo, takže dobrý byl, takže ještě další se tam dávali. Ono se pak stávalo z toho, že se četlo něco z internetu to v podstatě pocházelo, že se četlo cosi, co o tom dotyčném člověku se najde jako životopis a dalšího hodnocení. Jo a pak písničky, že se přehrávaly jako z toho.

D: To je hezké.

M: Kvalita zvuku je tady dost mizerná, tak hlavně, že to je no.

D: Takže s těma aktivitama jste spokojený? Chodíte ještě na nějakou jinou? Třeba kromě toho kulturního kroužku?

M: Nechodím, oni jsou tady různé akce, ale ty nějak jsem vynechával zatím spíš, takže uvidíme, na co zajímavýho bych ještě přišel, ono bylo dobrý, kdyby tu byly nějaký přednášky, ale tady to je v podstatě orientované výhradně na třeba hraní karet, jako karty nehraju, takže pro mě to je úplně k ničemu, takže ty tady jsou třeba napřed. Jako tohleto já tam připravuje taky nějaký věci pro tyhle ty školení nebo jak bych to řekl, na ty kulturní aktivity, taky to posílám, aby to pak mohli zařadit a tak, nemuseli se s tím hledat.

D: Tak vy si asi i poradíte sám, jak vás poslouchám, že máte různé ty weby a články a tak, se tomu věnujete.

M: Jako dost si poradím no.

D: A to jsou všechny moje otázky, kdyby Vás ale ještě něco napadlo, co byste chtěl ještě třeba dodat k tomu tématu nebo k těm otázkám, na co jsem se ptala, tak určitě můžete. Nemusíte, ale kdyby...?

M: Nenapadá mě už bohužel nic, opravdu.

D: To je v pohodě, já Vám moc děkuju, zastavím nahrávání.

M: Já děkuju mockrát.

Rozhovor s paní Vlastou

D: Nejdřív Vám teda moc děkuju, že jste souhlasila s účastí a já Vám položím několik připravených otázek, můžete mluvit, jak budete chtít.

V: Můžu a nemusím.

D: Když nebudete chtít odpovídat, tak nemusíte a půjdeme na jinou otázku, ale nemělo by to být..(přerušeni pracovníkem domova, co roznášel vyprané prádlo).

D: První otázka zní: **Co pro Vás osobně znamená pojem štěstí, co si pod tím představíte?**

V: Štěstí... Jenom ta muška zlatá, víte, jak to je, jak to bylo ve filmu. Štěstí je, že se tady člověku líbí, jako myslím v celém domě líbí, že má svůj pokojíček, že má taky svého soukromí a že máme tady různé aktivity, to chodím, to jste viděla. Ráda chodím na to, na slovíčka, čtení na pokračování, to taky chodím ráda, bylinky tady máme, to se všude zúčastňuji.

D: Takže pro Vás štěstí znamená hlavně to, že jste teď tady a co Vám to přináší, to zařízení.

V: Ano, že se tady nenudím a že prostě ty aktivity tady máme pořád a prostě mi to dělá radost a jsem spokojená.

D: Takže pro Vás spokojenost a štěstí s tím souvisí?

V: Ano.

D: Vzpomínáte na nějaký okamžik v životě, kdy jste pocítovala silný moment štěstí a dodává Vám tato vzpomínka pocit štěstí i dnes? Třeba to může být i něco z minulosti, ale když si na to dnes vzpomenete, dodává Vám to radost i dnes.

V: Co jsem taky ráda chodila do práce, to jsem jako chodila moc ráda. Já jsem vyučená jako prodavačka potravin a co jsem jako celý život chodila do práce, protože jsem měla rodinu, manžela a dcerku, ale

dcerka mi jako zemřela a s manželem jsme se potom rozešli, a to jsem pak byla sama, ale daly jsme to se sestrou dohromady a prostě jsem měla radost z té práce, když jsem přišla o tu rodinu.

D: Takže když si vzpomínáte na práci, tak to Vám dodává štěstí?

V: To mi dodává takovou radost, štěstí... Pak jsem si dala přihlášku sem do domova, protože jsem bydlela na Praze 8, měly jsme se sestrou byt a pak jsem se přestěhovala sem a byt sestra prodala, protože má svůj dům. Takže toto mi dávalo radost a pak jsme se dostala, a tak pokračuji, už jsem tady 5 roků a zatím furt chodím na ty aktivity atak.

D: Tak jo... **Další otázka je taková podobná, v jakých momentech se cítíte šťastně a vnitřně naplněná, což si myslím, že už jste tak trochu odpovíděla, ale jestli je ještě něco?**

V: Taky třeba tady když mi vyjde chvílička, tak luštím, mám ráda křížovky, leccos si přeperu, mám tady zahrádku, tak taky na zahrádce dost pracuji, tady mám kytičky, vidíte na ty se koukám... mám tady televizi (ukazuje v pokoji), když tak i rádio svoje tady mám, tak prostě odpoledne už nemáme ty aktivity, tak potom poslouchám rádio. Co můžu si udělat sama, převleču si peřiny, přeperu si, ale dávám si taky vyprat. Beru léky si sama taky ještě a nevím co ještě. (usmívá se)

D: V pořádku, nic, co říkáte není špatná odpověď.

V: Je to taková pohoda. Taky беру léky na srdce a na tlak.

D: **Trochu jiná otázka, je něco, co Vám chybí abyste pocítovala štěstí?**

V: Takhle, obchod tady máme taky, to jsme rádi, to jsme velice rádi, protože si můžeme koupit cokoliv, mají tam Alpu a všechno možný od jídla, tam má všechno paní, tak to mi nechybí. Když potřebujeme léky nebo nějaký ty vitamíny nebo projímadla taky dost, tak to si objednáme tady u sestřiček, ty to objednají a potom nám to vydají, a to se nám pak při důchodě srazí zpětně.

D: Takže vlastně nic Vám nechybí?

V: No, jsem prostě taková spokojená, no taky už víc mě bolí nohy nebo tak, ale jako pořád to jako jde, i když je člověku něco... jo a potom si taky ráno dojdou na snídani to si tam dojdou, v poledne na oběd a večeri, to taky dostáváme ve čtvrt na pět, někdy jdu, někdy když mám ještě zbytek tak si to sním doma.

D: A jak tu vaří, dobře?

V: Vaří tu dobře, my sedíme tři u stolu v jídelně a často píšeme do knížky, že vaří dobře, jsou lidi, co nejsou spokojení, ale my, když je to dobrý tak to napíšeme, aby měli radost. Jako dneska máme normálně se dělá doma bramborák, tak máme bramboráky dva vždycky takhle.

D: To je dobrota!

V: To je dobrota! Nebo někdy i šklubánky domácí, to přijde k chuti.

D: Další otázka zní, co pro Vás znamenají sociální vztahy a co pro Vás znamenaly v minulosti?

V: Sociální vztahy? To je jako...?

D: To je jako rodina, kamarádi, známi, všichni jako lidi, se kterými se vy bavíte.

V: Jo to jo, jako kamarádky, tady zvlášť kamarádky.

D: Takže hodně pro Vás znamenají?

V: Hodně, hodně... přátelé hodně jako znamenají.

D: A rodina?

V: No rodina, jsem teď zadobře s tou mojí sestrou, ta taky bydlí na Praze 8, vidíte, že mám její telefon a leccos mi přinesou, jahůdky mi včera přinesli, boty mi koupili taky. Jako přátelé a svoje rodina to je základ.

D: A byli pro Vás přátelé a rodina stejně tak důležití v minulosti jako teď?

V: I za mlada, i za mlada, my chodili na poutě, tancovat, no jo. Kamarádky to jsme chodily do kostela a do kostela chodím! To si tam napište, do kapličky, teď jsme si daly závazek, že říkáme růženec, to máme taky takovej přídavek ještě, chodíme rády, co sedíme u stolu ještě jedna paní, tak to zpíváme růženec. Tý radosti mám hodně jako, víte jako... a když je ta neděle, tak se na ní už těším. Proč? Protože mám taky svoje... prostě pořady, no, takže odpoledne je ten Michal Jagelka, ten žije s panem Cibulkou a poslouchám hodně Prahu 2, ten má vždycky Kolotoč a on tam má takový zajímavý co se jako slaví tou nedělí a různé výročí a herce tam má a zpěváky, to je taky hodně zajímavý a nenechám si to utéct. Něco si přeperu, takže takhle je toho hodně, ale jsem ráda.

D: Ten život se nezastaví.

V: Ne. Ten život tak probíhá a já si myslím, že když má člověk nějaké záliby, ne povinnosti, ale záliby, tak se cítí dobře.

D: Šťastně?

V: Šťastně! Že nemyslí na ty bolesti a únavu a že je pořád takový fit.

D: Co tak považujete za největší úspěch ve Vašem životě?

V: Úspěch v životě...

D: A jestli je to zdrojem Vašeho štěstí dnes.

V: Já nevím.

D: Klidně si dejte chvilku na rozmyšlenou, zkuste si projít ten život, jestli je tam něco, co jste třeba zvládla, může to klidně být nějaká maličkost, ale na co jste hrdá a co si myslíte, že je Váš úspěch.

V: Já vždycky byla taková, chtěla jsem vždycky jít do školy, to jo, jenomže v těch 50 letech moc školy nebyly nebo byly daleko, tak jsem šla potom na to učení, na tu prodavačku... ale jsem taky spokojená.

D: Takže nějaký moment úspěchu se Vám nevybaví... nemusí být žádný klidně.

V: Já vím, já vím. (dlouhá odmlka) Tak já jsem jaksi nějak spokojená prostě. (pauza)

D: Ještě jsem se Vás nezeptala na Váš věk, jestli Vám to nevadí.

V: No hádejte.

D: Mám hádat?

V: Jo

D: Ježiš to nevím, já mám hrozně špatný odhad!

V: Já taky neumím hádat. (smích)

D: Tak třeba 65?

V: Kolik?

D: 65? (opatrně)

V: (smích)

D: Je to moc?

V: Málo, mně teď v červenci bude 89.

D: 89? Vy vypadáte hrozně dobře! To jsem úplně v šoku. Vy jste taková čilá, máte tolik energie a jste plná elánu, že bych Vám neřekla víc jako 70.

V: Ale já taky neumím moc hádat taky, někdo vypadá mladě.

D: Jo jo, někdo vypadá hodně mladě, to máte dobrý geny.

V: Maminku tady mám a tatínka taky jsem měla, měli jsme rodinu a dceru taky a na ty se stále koukám (ukazuje fotky na policiče), my jsme se měli rády s maminkou, s tatínkem taky, ten byl přísnější ale taky no, s dcerou taky.

D: Dobře. **Jste teda spokojená v prostředí, ve kterém bydlíte?**

V: Ano, ano. (pomlka) Sestřičky jsou ochotné, jídlo máme dobré, máme tady každý měsíc poradu, takže si můžeme říct svoje požadavky, každý měsíc.

D: A teda, kdybyste měla vyzdvihnout nějakou činnost v minulosti, která Vám přinášela radost, byla by to ta práce?

V: Hm. (přikyvuje souhlasně) I doted' tady zalévám kytičky, já říkám, já to mám jako tělocvik (smích)... a činky, zvedám vodu v PET lahvích.

D: Dobře, tak jsme probraly všechny otázky.

V: My jsme to všechno vybraly vidíte.

D: Ano, vy jste taková, že to umíte hezky shrnout.

V: Ale je to všechno popravdě.

D: To já vidím, že to tak opravdu máte.

V: Ale mám velkou radost, když je člověk takhle činný, asi je člověk zvyklý z toho mládí a ke stáru prostě, že to všechno, co dělal rád a tu práci taky, jak říkám, a je to ve mně asi pořád, taková aktivita, že bych třeba řekla a mě dneska není dobře a já nepůjdu a kolikrát člověku není, jak se patří, ale jdu, jdu a přijdu mezi těmi děvčaty a ono mi to všechno přejde.

D: Takže myslíte, že hodně závisí na tom, jak je člověk aktivní v tom mládí, že se to projeví v tom stáří?

V: Já bych řekla že jo a pracovitost a k lidem, já si pamatuji, když jsem šla do učení tak se říkávalo, že náš zákazník náš pán, vážili jsme si toho zákazníka.

D: A ještě se chci zeptat, co pro Vás znamenala rodina, hodně vyzdvihujete tu práci a rodina Vám taky přinášela radost?

V: No rodina, to byla rodina, to byli rodiče, ale každý se vyučil, jsme byli tři, sestra ta byla v kanceláři, já byla v učení na prodavačku a bratr ten byl elektrikář, no všechno si udělal, maminka měla domácnost a tatínek byl truhlář a jako drželi jsme pohromadě no.

D: Je ještě něco, co Vás napadá k tomu tématu štěstí, co jste ještě nezmínila a chtěla byste? Můžete, ale nemusíte, já se na všechno zeptala.

(to se paní Vlasta už jen ptala na moji školu a jak dlouho studuji a jak dlouho studovat budu).

Rozhovor s paní Martinou

M: Já jsem začala kantorinu, že jsem ráda četla, básničky jsem skládala verše, dělala jsem pásma a chodili jsme a zpívali a pak to začalo být natvrdo, když byli svazáci. Svaz mládeže to byla protekční

skupina dětí, který třeba neuměli moc tu češtinu nebo básničky, ale uměli zpívat hejrupovštiny. Mně se líbila ta kantořina, bylo to po válce tak jsme mohli jít na gymnázium, to ještě bylo spravedlivý, že tam mohli jít všichni, když na to měli, když udělali zkoušky.

Bylo to docela i tak, že jsem přeskočila třídu, když potom se zakládala pedagogická gymnázia a já jsem si přeskočila, takže jsem odmaturovala, nebylo mi ještě 18, no, a šla jsem do pohraničí, z Prahy do pohraničí, protože jsem přeskočila tu třídu, takže si mysleli že na to mám, já si to taky myslela, já se dneska nemůžu pochopit jak 18letá holka, ani ne, šla jsem do pohraničí s vdolkama, s buchtama, do Jáchymova, já jsem byla ještě tak domýšlivá, že to dokážu, ale nechci jít nikam na vesnici a já jsem říkala, že já jsem Pražačka a že bych ráda do města, já bych ráda do Jáchymova, to byla drzost ode mne strašná, šla jsem díky bejvalý sousedce, která se tam taky odstěhovala, tak jsem se tam dostala do mansardy, měla jsem jednoduchou mansardu s oknem a kamínka, dobrý, no.

Náhodou mi to docela sedlo, že jsem dostala přes hubu takzvaně, protože jedináček doma, maminka všechno zařizovala a tatínek taky, tatínek byl ředitelem úřadu, kupodivu lidovec, člen strany lidový, už tohle byla volby, to byla strašně zajímavá věc. Tatínek jel za lidovou stranu, tam byli za komunisty, každá strana měla svoji ves a já jsem tehdy už do toho začala koukat, protože nám 15 a my si pomáhali a najednou jsme viděli, co jsou tam nějaký hlasy, který jsou, už to byla faleš, už tam komunisti měli svoje hlasy.

Já jsem teda použila toho Dismana a tam začala ta němčina. Mě dali do německé školy, protože jsem uměla německy, tatínek uměl německy, to bylo tak že se šlo na učení do Vídně, Češi chodili, aby se naučili jazyk a jak to ve světě chodí a tatínek se vyučil krejčím, táta ale měl měšťanku, a to bylo něco za Rakouska-Uherska a to jako měšťanku, to je teď gymnázium. Tak se stalo, že jsem se naučila německy, přišla jsem do takového německého městečka malýho, příměstí vlastně Jáchymova a tam všichni mluvili německy, tak mi nic jiného nezbylo a našla jsem takovej dá se říct kouzlo ciziny, cizího jazyka, cizího nářečí a ta němčina byla tehdy hanlivá, protože oni prohráli válku, ale to prohrál válku Hitler, a ne ty lidi co tam žili, v tvrdějších podmínkách žili a já jsem dostala německou třídu, dostala jsem 15 německých dětí, tak jsem se já učila německy, oni se učili česky a bylo to mezi námi příjemný, protože jim bylo 15 a mně bylo 18 a já byla učitelka (smích).

D: Jste si rozuměli aspoň (smích).

M: Já myslím, že jsem dostala za vyučenou. No, a protože 18letá holka se seznámila se 26letým mužským....o 6 let byl, tak jsem si ho vzala, svatba v kostele v Praze a už to bylo špatně, jak může učitelka vdávat v kostele, to že jsem měla to gymnázium těch ctihodných sester, to bylo moje štěstí, že jsem se naučila pořádně německy, že jsem se naučila, jak se vaří, tak nějak slušně, a tak jsem měla hned nepříjemnosti, protože jsem nešla do svazu mládeže, to prostě nešlo jít do dvou věcí naprosto odlišných. To ale už máte na sobě navždycky, no, a tak se mi stalo, že jsem dostala dokument v 90. roce (paní M.

mi dala do ruky dokumenty). No to bylo docela, to byl Beneš předseda pražského soudu. Za tohle se dávali domy (ukazuje dokument).

D: A dostala jste za to dům?

M: To dostalo málo lidí, to osvědčení a to byli... To jsem šla přisedat, já jsem si myslela, že budu spravedlivá a že to bude takhle a stejně to tak nešlo, ale řeknu vám, že ještě tedka se setkávám s lidma, který kdybych nebyla, tak by byli rádi, jak může být někdo tak zlej? Neberte to tak, že se chlubím.

D: Ne to ne, to je hrozně zajímavý, to jsou poklady, to Vám zůstalo.

M: Ale není to taky všechno na světě, ale teď kdybyste viděla, jak to teď vypadá. Náš pán ředitel tady, má štěstí, že je z dobrý rodiny a jeho táta byl ten zavřenej věčně, po policii, protože byl starší než já o jednu generaci vlastně. Tak tedka jsou to lidovci, máme politickou stranu, jsme s Rumlem zakládali politickou stranu.

Já jsem učila v tom Jáchymově a bylo to lázeňský město, tak jsme taky trochu prezentovali jako pravičáci a můžu vám říct, že to byla zkouška, protože můj manžel nebyl v mé politické straně, můj manžel komunista, kterej šel na barikády, na barikádách mu zabili ruskýho kamaráda a tehdy ruskej, jak se jen jmenoval ten ruský generál, zrovna tady je ulice ruského generála, ten to tady osvobodil a ten mému muži vystavil bumážku a Vlastíkovi bylo právě 18 a měl kamaráda ruskýho, kterého zastřelili tam na barikádách, komunista si vzal katoličku a šlo to. No tak to je všechno, já jsem toho moc neudělala, co jsem mohla, to jsem udělala, ale myslím si, že jsem mohla udělat víc.

D: Ale zní to, že jste měla zajímavý život dost.

M: Měla a vždyť mám, vždyť mám sedm pravnoučat.

D: To je dost!

M: To je dost, vlastně osm už, čtyři pravnoučky a čtyři pravnoučata (smích).

D: Chtěla byste přijít k těm otázkám? Nebo byste ještě chtěla povyprávět ještě něco sama od sebe?

M: Tak se ptejte.

D: První otázka je taková hodně obecná, co pro vás osobně znamená pojem štěstí? Co si pod tím představíte?

M: Štěstí je jak muška zlatá, která někdy za večera kolem tvé hlavy chvátá, to víte to je ta má kantořina a literární činnost.

D: Ale to je zajímavé, že jste řekla muška zlatá, protože paní, se kterou jsem minule dělala rozhovor, taky řekla, že štěstí je muška zlatá, tak jste se úplně shodly.

M: To štěstí to je takový opravdu poletavý, ale já si myslím, že kdo chce dobře žít, že umí žít, že to i je i teď, že to nemusí být jiná doba nebo říkat teď je těžká doba nebo lehká doba, ono je vždycky někde něco a myslím si, že po té válce to bylo tvrdý, já, když si vzpomenu na ten vlak, jak jsem jela z Prahy do toho Jáchymova, ještě tam bylo to vítězství, vítězství je naše na té lokomotivě německý a jak dopadli. Vítězství je taková opravdu muška, ale musí se umět žít. A zase jste viděla, jací jsou lidé, přišli do Jáchymova, utekli před nějakým trestem, byli to Němci z jižních Čech nebo z východních Čech a chtěli být hned komunisté, protože komunisté to měli nejlepší, byla to nová třída, nová čtvrť a ty teď mohli tvořit a z toho byli ti největší, buď obstáli jako můj muž, on měl obchodní školu a potom inženýra a mohl jít vejš ještě a řekl, že vstoupí do strany, když ho nechají, když ho nechají žít, jak chce a že ho nechali, na tom začátku ty komunisti nebyli všichni takoví, ti mladí kluci ještě nebyli zkažení neměli prostopášnosti a bránili se tomu a některý to i odnesli, že šli do Jáchymova, pak dostal manžel místo, který nevzal, komunistický místo, on to sehrál, on dobře hrál fotbal, hokej, sportovec, takže se dostal na tu sportovní stránku věci a vyhnul se leč čemu.

Já potkávám komunisty, který mě znají a dobře jsme vycházeli a říkají, ty by si mohla úplně jinak skončit, ty jsi skončila jako kantorka, oni vždycky viděli, že úspěch jsou jen peníze, ale oni to ti druzí dělají taky. Je mi líto ale, já třeba v té škole v Jáchymově jsem měla kamaráda stejného názoru, stejného mínění, Kulhánka a jméno Kulhánek je tam doteďka, protože on táta Kulhánek, teda byl mladší o 8 let než já, přišel z vojny potom k nám, tak ten skončil jako senátor, začali jsme jako poslanci, bylo to tvrdý, neměli jsme to lehký s komunistama se poprat, no, a teď už má syna, ten byl prokurátor, ne... to už jeho vnuk, no prostě Kulhánkové jsou tam, vyhodili ho ze školy a já jsem ho nezachránila, nešlo to zachránit. Mě vyhodili ze školy, já jsem učila na gymnáziu, protože jsem si ji dostudovala tu vejšku, to jsem jezdila do Plzně studovat, ráno jsem šla na pivo, pak jsem šla na zkoušku, já jsem měla teda, to mě dal Pán Bůh do vínku paměť, já jsem ve tři hodiny v noci vstala do pěti hodin jsem se učila, nadřela jsem si to, strana ta a ta odstavec ten a ten, u zkoušek jsem dala vše na jedničku, a to se mohli zbláznit, protože na mě nemohli, by mě tak rádi vyhodili, ale já dostávala jedničky ze zkoušek, tak ze mně dělali směšnou figuru.

Ale pamatuju si, jak moji kamarádi říkali, tys nás zradila a ty jsi se to naučila a já jsem jim na to říkala, vždyť to někdo musí umět, ne? Těch ale já jsem dopoledne zase nic nevěděla, to je ta automatická paměť, která nám vydrží.

D: Krátkodobá no.

M: Znáte ji a to je dobře, že ji máte.

D: Někdy se to hodí.

M: No, někdy se to hodí, teď už nevím, co bylo a ta paměť odchází, skutečně odchází.

D: A jakých v jakých momentech se cítíte teď šťastně? A nějak vnitřně naplnění?

M: S těma pravnoučatama vlastně (smích), oni mají úplně jiný myšlení, jiný způsob myšlení. A důslednost v konání mají. Když jim něco nejde, ať už je to třeba nakreslit nebo vyrobit, nebo udělat tak jsou daleko ctižádostivější než my. Oni to chtějí dokázat. A teď říkají: prababičko (smích), když já budu velkej, tak já to budu dělat takhle. Bere mě jako součást, ale už starou a jsou takový i docela uctivý ke mně.

D: To je hezké.

M: Ještě mě nebijou (smích). Mám jenom strach, aby jednou neplatili za nás ty dluhy.

D: A vlastně když se cítíte teďkon vlastně jako šťastně s těma pravnuky, tak mění se nějakým způsobem obsah těch okamžiků v průběhu života? Že jste se cítila šťastně třeba v minulosti z něčeho jiného, když jste byla třeba mladá, nebo když jste byla třeba pak dospělá a měla jste rodinu a tak.

M: To už jsem opustila všechno. A odpustila jsem i těm lidem, který mi ublížili, který mě vyhodili z tý školy. To jsem nedořekla. Já jsem si dodělala vlastně tu profesuru a mohla jsem učit na gymnázium, ne? Byla to jedenáctiletka, tehdy se tomu říkalo, jestli si pamatujete. A v té jedenáctiletce jsem já, která neměla místo... to nesmíš, to není tvoje (mluví na kočičku)!

Tam byl jeden zástupce z vesnice chlapec, pacholík, parchant... A on na mě šáhl, to neměl dělat, dostal přes hubu, byl to náměstek ředitele, zástupce ředitele. Šel mě hned na hospitaci, on si myslel, že si to může dovolit. Já už byla vdaná a já jsem na sebe nenechala šáhnout. Druhej den jsem si šla do školy a ředitel říkal: soudružko K. byla jste vyřazena z řad učitelů pedagogický školy...tak já měla jediná vysokoškolský vzdělání. Oni oba dva byli z vesnice, třídy neměli vůbec nic a dali mi cikánskou školu do 2 domů a tam byla cikánská škola. Oni to nebyli dvory, oni to byly tuhnice, to nevadí a manžel byl stavař a měl tam cikánskou partu. Cikánská parta byla taková, že dělali hromosvody a takový ty obtížnější práce, ale to bylo v době, kdy jsme měli 800 korun měsíčně, my kantoři a 5000 cikáni, protože ty hromosvody byly strašně obtížný a nebezpečný a oni si to všechno mohli dovolit.

A teď já jsem zařídila pořádek v tý třídě. A ten jeden cikán mladej za mnou přišel a povídal mi, že dostanu píšťalu. A já jsem šla domů a říkala jsem, že dostanu píšťalu a to byla kudla. A tak můj manžel se sebral, šel zatím Růžičkou, za tím šéfem, na toho nikdy nezapomenu, to byl cikánskej baron. A řekl mu: Tak ty píšťalou a já tě vyhodím a nebudeš mít ani korunu. Tak Růžička řekl, že teda žádnou píšťalu tam nebude hrozit a taky si toho kluka vzal, asi ho i zfackoval a byl pokoj. No já jsem šla Jáchymovem a jel cikán, zastavil, svez mě, oni jezdili autama, oni měli těch 5000 (smích).

D: Ty jo, to měli život (smích).

M: Tak jsem si to užila taky a zase jsem se vrátila samozřejmě do škol, ale ne už na gymnázium, to už mi nedovolili... a tak se jim to všem vrátila. Museli si vydělat vzdělání, to bylo spravedlivý, ne? Učili na školách, na který neměli právo. Já jsem jim říkala, kdybych chtěla, tak budete vracet peníze. No, ale

neměla jsem z toho nějakou velkou radost. Oni by mě bývali nejradši sežrali (smích). Já jsem šla do Prahy potom, to jsem šla, ještě když jsem měla Majku dvacetiletou čili my jsme šli v 80. roce.

No a pak to začalo. Jsem Kulhánka vykopla do senátora, to jsem měla radost, to byl můj první úspěch, já jsem nechtěla sama nikam. Protože už mi bylo 50, už jsem si říkala.... Měla jsem jenom strašnou radost, když to šlo, když to šlapalo. A musím říct, že zatím kde jsem byla, tam to šlapalo, i na tom soudě... 16 let jsem soudila, to vás musí zvolit, tak jak volí poslance, tak volí... A já už jsem nechtěla a oni mě stejně zvolili a já jsem se naštvála, protože už opravdu jsem říkala, že je to pro mladý, ať jdou, tak jsem přestěhovala na chalupu, tam odkud jsou ty moje kočky a teď jsem u těch koček a já jsem prodala hospodu a najednou přijela Julie Fox, první herečka Národního divadla v Torontě. Skvělá ženská a ona přivezla tyhle kočky, teď já nemám naše kočky, já mám kanadský kočky.

D: A je něco, co vám, co vám schází k tomu, abyste třeba pocítovala jakoby štěstí teď?

M: No teď jsem, teď jsem třeba nešťastná, protože mě kupodivu mě přestala bolet noha, jak jsem začala vyprávět, ale je to je to hrozná bolest.

D: Takže nějaké zdravotní potíže? To vám jako to, že třeba máte nějaký zdravotní potíže, tak to jakoby narušuje to plnohodnotný pocit štěstí?

M: To je hrozný, ale teď to nejde. Podívejte, je mi 89. Můžu odejít teď, můžu odejít za chvíli, můj tatínek odešel v 95. a těm je 14 a ty se nedožívají takového věku (ukazuje na kočky).

D: A to ještě tak skáčou a všechno, to nevypadají vůbec, že by jim bylo 14.

M: Já mám vůbec takový zvláštní věci. Nemám pravej mobil, já teda ráda plavala a plavat jsem uměla, z ostrova na ostrov jsem plavala. Já nejsem stylaš, ale vydržím v moři se válet. Tak jsem se dostala do Turecka a tady to je monastyr, to je Turecko a válela jsem se tam takhle a měla jsem jít plavat do moře, nějak se mi ale nechtělo, tak jsem byla na písku, jsem se tam válela a fotila jsem si ty monastýry. Potom jsem přijela domů a vnučka, teď už maminka dětí mi říká: Hele tys mi poslala fotku, ale tam je anděl a já povídám: Já nevím.

D: No jo, už to vidím (ukazuje anděla na telefonu).

M: Je to už 15 let a já jsem těch andělů poslala tolik... taky si ho stáhněte.

D: A mám si ho vyfotit? Bude mě chránit.

M: Jestli vás bude chránit, někomu se nepřešel a vám se přešel.

D: Tak děkuju, to se bude vždycky hodit takovej anděl.

M: No hlavně, aby tam zůstal. Tak já si myslím, že mám přece jenom nějaký štěstí.

D: Taky tady mám otázku na sociální vztahy, co pro Vás sociální vztahy znamenají a co pro Vás znamenaly v minulosti? Sociální vztahy jako kamarádi, rodina, známí.

M: No, moc.

D: A co pro vás znamenají teď?

M: I teď no... já mám přátele v mém věku.

D: I tady v domově?

M: I tady v domově, ale tady zrovna se tomu trochu vyhýbám, protože tady jsou babičky už takové... V tom mém věku už nepoužitelný trochu, abyste to nebrala jako moje vytahování, já jsem taky nepoužitelná (smích).

D: Ne, ne, to je v pohodě (smích).

M: Já myslím, že i ty kočky mají ke mně vztah.

D: Já to vidím no, já to pozoruju, že Vás mají hodně rády. A co třeba rodina, taky hodně znamená, znamenala?

M: Rodina znamená...mám dceru, který si nesmírně vážím. A co já mám, že celá rodina drží pohromadě. Je to moji bratrance, moji sestřenice. Maminka byla z 8 dětí, bohatý statek. Tam byla hospoda, řeznictví a dědeček jezdil až do, jak se jezdilo do Srbska dolů, tak on byl, jednak sám ve svém ranku byl dobrej, jako hospodář, pod Slavkovským lesem, patřil mu kus Slavkovského lesa, les velké a těch 8 dětí, všechny byly zaopatřeny, něco znamenaly v životě. Strašně mu šlo o to, aby někým byly a ten můj tatínek byl z téže vesnice. Vlastně se chodilo do Vídně na vyučenou, aby se naučil německy, aby se dostaly do světa. Tatínek můj se ve Vídni vyučil, a ještě v neděli měl takzvanou nedělní školu gymnázium čili táta měl 2 roky gymnázia, když se vyučil 4 roky, tak vlastně přišel do Prahy. No a už vídeňská škola a gymnázium, už to něco znamenalo.

A byl ředitelem úřadu, Invalidovny, ta Invalidovna v Karlíně, která dneska každému visí, tak tatínek jí šéfoval. Ty děti tehdy byly pracovitý. Teď ta práce, moc se nemaká, aby někoho ošidily, už aby něco získaly. Co za to budou mít? To už ta 3. generace toho Kulhánka mládí, ta už je vyčůraná (smích).

D: A vy často zmiňujete toho tatínka, to byla pro vás jako hodně důležitá postava v životě?

M: Jo, to byla, moc důležitá postava. My jsme s tatínkem třeba chodili na procházky a zpívali jsme skautský písničky nebo sokolský písničky.

D: Co považujete za největší úspěch ve vašem životě a jestli je ten úspěch zdrojem vašeho štěstí?

M: Já jsem nikdy se záměrem za štěstím nic nedělala. Ono to přichází samo, to nejde takhle si štěstí naplánovat. A tak jako ten anděl na tom mobilu, tak se mi to ukazovalo. Já si myslím, že jsem měla

šťěstí, že se mě to štěstí nějak tak drželo, ale abych ho vyhledávala nebo šla za štěstím...to jeho blbost, to nejde ani. Já nevím, jestli jsem vůbec něco bojovala nebo takový jako ty vznosný řeči, to mě nikdy nenapadlo. Ale přišlo to tak samo, vyplynulo jedno z druhého a rozhodně jsem si nenechala nic nadiktovat, to už vůbec ne.

D: A považujete něco za svůj úspěch v tom životě? Co jste třeba dokázala nebo klidně nějaká maličkost, ale za co jste třeba hrdá?

M: Ale já se dovedu radovat z malejších věcí. Taktéž jsem vyhrávala celostátní soutěže. Vyhrála jsem ve Kladně první. Já jsem už na to tak nějak byla připravená, ale ne že bych se rvala, to teda ne.

D: A když na to teď vzpomínáte, tak z toho třeba pocítujete nějaké štěstí, když na to vzpomínáte teď, jak jste třeba vyhrála nebo...?

M: No dovedu se radovat i z toho anděla, ale začala jsem o něm vyprávět až teď teprve, po těch 10 letech, ale to byla nejlepší věc, že jsem prostě poslala fotku vnučce a kdybych ji bývala neposlala, tak jsem ani nevěděla, že mám anděla.

D: To je dobrá náhoda taková, jako že to prostě spolu hezky souvisí.

M: Já si myslím, že se mi ten anděl chyt no, mám ho ráda, ale nezneužívejte ho! Aby vás nepotrestal.

D: Jo, to se nebojte. **Je nějaká činnost ve Vašem životě, která Vás naplňovala štěstím? Může to být práce, může to být nějaká aktivita, vaše koníčky.**

M: No teď už ne.

D: Teď už ne, ale třeba v minulosti, jestli nějaká byla.

M: Ale já se dovedla radovat. Já si myslím, že jsem se hodně dovedla radovat a že jsem štvála tím lidí.

D: Takže jste se radovala vlastně ze všeho, z toho života jako takového, že jste mohla třeba hrát na ten klavír, že jste byla s tím tatškou, že vlastně jakoby....

M: No to jsem hrála na klavír nedávno tady dole.

D: A to vám furt přináší třeba tu radost ta hra?

M: Vždyť já nehrála, vždyť já už to neumím (smích). No ale jo, přináší.

D: **Ještě mám poslední otázku, jak jste spokojená v prostředí, ve kterém bydlíte?**

M: Já neumím lhát, tak nebudu říkat nic.

D: Tohle je anonymní, já to nikomu říkat nebudu, jestli nebudete chtít odpovídat, vůbec to nevádí, ale jako jenom, abyste věděla, že tady nikomu nic říkat nebudu, nebo tak, abyste se nebála.

M: Je teďka tady taková zvláštní věc. Oni jsou teďka nějaký spory mezi těma lidma a jsou tady sestry, který nejsou sestry a těm jdu strašným způsobem na nervy.

D: Jakto?

M: Protože pořád nějak nestárnu, tak nějak podle jejich.

D: A to vám narušuje tu spokojenost tady?

M: Já si to dovedu zařídit, ale nechci, nechci se s nima...

D: Tak za mě je to všechno, kdybyste ale ještě třeba teďkon měla nějaký myšlenky, něco, co byste ještě k tomu tématu chtěla říct, tak klidně můžete, jestli Vás ještě něco napadá, nemusíte ale.

M: Já už jsem vám toho řekla dost.

D: Vy jste popsala celej život, ale to je dobře, aspoň mám z čeho čerpat.

M: Ale nezneužijte toho.

D: Ne, nebojte, nebojte.

M: Kolem mě je trochu čára, ať se nespálíte.

D: Ono je to anonymní, nikomu to ukazovat nebudu, takže se nemusíte bát.

M: Ne, tak já se ani nebojím, to vidíte, že se nebojím.

Rozhovor s paní Veronikou

D: První otázka, kterou bych Vám položila je, co pro Vás znamená pojem štěstí, co si pod tím představíte.

V: Pojem štěstí ano, toho štěstí moc nemám, snila jsem jako když jsem byla dítě a do těch 20, jsem se vdala a měla děti, to bylo štěstí. No a teď nemám, tři syny mi zemřeli teď, bych brečela zase, teď toho štěstí moc nemám.

D: Takže pro Vás to spíš spočívalo v nějaké rodině, nebo v čem to spočívalo, z čeho to vycházelo, že jste byla šťastná.

V: Měla jsem dobrou rodinu, narodila jsem se do dobré rodiny, rodiče jsem měla hodný, dobrý, no, sestru, bratra jsem měla taky hodný, byla dobrá rodina, pak jsem šla do továrny, když jsem vyšla školu a pak jsem se vdala v 21 a v 22 byl první kluk a tak dál a tak dál, to je to druhý štěstí. První bylo to

dětství a druhý byla ta moje rodina a teď jsem tady no... To už ...Byla jsem v baráčku to bylo taky štěstí, tam jsem měla zahrádku a měla jsem hromadu kytek, to bylo zábavný, a to bylo štěstí. Kamarádky jsem měla dobrý, žádný rozpory nebo abych měla nějaký soudy nebo nějaký příhody zlý, nebylo nikdy, všechno bylo dobrý. No a jinak jsem teď tady, teď jsem včera byla zrovna v tom. Teď si zrovna nevzpomenu...

D: Já to tady bohužel vůbec neznám (smích), já jezdím jenom k Vám.

V: Vidíte, to je ta paměť, chcete něco říct a zrovna to ne to... Jsem tam byla s kamarádkou se project, tak jsme tam jely a já jsem si tam koupila dvě halenky a ony mi byly malé, tak jsem to byla včera vracet. Tak jsme tam jely, poseděly jsme, daly jsme si kafičko, takový výlet jsme si udělaly včera, no. Že nejsme furt doma zalezlý nebo chodíme k tomu Vietnamci procházkou, když něco potřebujeme i k jídlu než v tý kantýně.

D: A v jakých momentech se cítíte teď šťastně? Jste mluvila o tom výletu, kafičku, takové momenty?

V: No, no, to bylo hezký, ona byla taky moc ráda, ona moc nechodí, my chodíme se sestrou ven, ona teď marodí, měly jsme ujednaný sraz se sestřenicemi, každý měsíc se scházíme, dáme si kafičko, popovídáme si no a...ona marodí, takže jsme to musely zrušit, měla zrovna jet na dovolenou. No a jinak courám po venku chvíli, ale už to bez vozíčku nejde, měla jsem včera jet na hřbitov, tam mám rodiče a syna jednoho, a tak tam jezdím a teď chci jít zrovna k holiči tam, mám tam kadeřnici taky známou, ale už to není ono, vozíček neberu, bojím se do toho autobusu, tak беру jen hůl, ale chodím jako když jsem ožralá, opravdu. A přeci i když mám tu hůl, tak přeci jenom taková nejistá jsem, nevím, co to je. Ale nejzdím často, jen tak zalejvat, ona tam bydlí teta Ivetka, tak to zalejvá, tak tam nemusím tak často jezdit, teď tam ale nikdo nebyl, tak jsem musela zajet.

D: Kromě takových malých výletů a procházek je ještě něco co třeba Vám přináší to štěstí jako tady?

V: (přemýšlí)

D: Klidně nemusí, ale kdyby Vás ještě něco napadlo kromě těch kafiček.

V: Mám neštěstí, protože se do tý zahrádky se leze tady tudy blbě a ta ruka mě bolí, nemůžu ji dát nahoru, ty ruce mě zlobí, kdyby mě nezlobily, tak si tam zasadím a všechno si udělám, to je tam po tom pánovi ty růže, jsou už starý a ošklivý, to by potřebovalo vyřezat. No a štěstí tak když můžu ven, i když tady máme tu zahradu, anebo mám tohle tady, tak jsem ráda venku.

D: A venku jako jdete na procházku, stačí Vám být jen venku?

V: Ano ano, posedím na lavičce, pak jdu tady k rybníčku, tam jsou ty kačeny, pak tady do toho lesa nahoru taky, ale teď je tam tak blbá cesta, že se bojím, abych nepřišla o ten voziček, chodím většinou se sestrou.

D: Myslíte vlastní sestru nebo sestru odsud?

V: Moje vlastní sestra, ty sestřičky tady toho mají hodně, se starají o ty, co hodně nemůžou, tak se snažím ještě sama, moje sestra tady bydlí kousek, tady v těch panelácích, tak ona pro mě přijde, dáme si znamení, kdy má přijít na vrátnici, ale teď už může i sem, když je po tý nemoci, tak většinou jdeme ven, ona má taky ráda ty procházky, strašně ráda courá taky hodně, na cvičení chodí s děvčatama, takže vždycky ve středu máme sraz tady dole, jinak jdu sama tady okolo, jinak jedu s ní buď nakoupit nebo podívat, zrovna jsme byly v tý zoologický v tom zámku, tak jsme to prošly, tam je laviček taky všude a koukala jsem na ten most velikej, ale nebyly jsme přímo u něj, jenom zdálky jsme koukaly, ty lidičky byli takovýhle (ukazuje velikost), a předtím jsme tam byly a bylo to tři dny předtím, jak se zbořil a chodily jsme po něm, do botanické zahrady jsme šly.

D: Ty jo, jste to akorát stihly.

V: Já říkám, vidíš to, kdyby to bylo o nějaký den dřív, tak jsme pod tím (smích), no a v tý botanice je to taky krásný, my máme taky rády zámky, já jsem vždycky ty zámky milovala a ty hrady, takže jsem hodně jezdila i když jsem měla dávno děti, tak jsem vždycky se ženskýma jela, teď mě taky zvaly, ale pořádně už nedokážu jíst, jím jenom lžící, nechci je obtěžovat, aby mi to krájely, to mi nedělá moc dobře, takže už nejezdím s nimi.

D: Aspoň chodíte na ty procházky.

V: Tady jo, tady jo, ale na ty dálky už bych taky nejela.

D: Je něco, co Vám chybí k tomu, abyste pocítovala plně to štěstí?

V: No mě chybí ten pejsek a ty děti moje no..., Zrovna jsme mluvili včera o pejscích, no, chybí mi zvíře nějaký, měla jsem andulku, syn mi dovez andulku, protože ty velký ptáky, tady to řve, on má velkého papouška a má plnou zahradu toho a plot velký má a tam má zvířátka, většinou ptáčky hodně, no tak mi dovezl andulku, jenomže Ivetka a holky mu daly do klece houpačku, zrcátko a na pití a on na to zrcátko se chytil a měl tam lžičku, tam se houpal a upadl, nevydržel to a umřel, takže ho mám pohřbeného v zahrádce. Já mám ráda věci takhle živý, rybičky jsme měli, andulky jsme měli... ale už nechci další, jak mi to umřelo, tak už říkám ne, on by mi dovezl další něco jiného, ale já říkám ne, už to nechci.

D: Byste z toho byla smutná.

V: Už nechci, no. On toho ale má plno krásných věcí.

D: Takže když se řekne, co Vám chybí k tomu štěstí, tak se Vám vybaví to zvíře.

V: Ano, to zvířátko.

D: Taková společnost.

V: Když jsou děti už velký, tak jim umřel vlčák, tak říkal syn, že koupí něco jiného, tak říkám, vždyť nic neneš a on to měl pod bundou schovaný a on říká, jakto, že ne a ukázal ho, to jsem byla šťastna jako blecha, ten byl krásný.

D: Takže ta zvířata Vám přinášela velké štěstí.

V: Ano, ano.

D: Co pro Vás znamenají, znamenaly sociální vztahy? To znamená kamarádi, rodina, známí, co to pro Vás znamenalo?

V: Že ještě žiju, že za mnou chodí, že je mám a že si rozumíme, to je hlavní, že. Ještě tohle poslední štěstí v tomhle tom, že ti kamarádi a příbuzní, že je mám.

D: A ty kamarádi, Vy jste mluvila tady o kamarádce z tady tohodle domova, takže máte i tady kamarády?

V: Ano, tady si rozumíme, sedíme spolu na obědě, jsme tři, jedna už umřela, seděla vedle mě, mladá holka to byla, jako mladá holka okolo 60 let, zničehonic, nevím, no, do rána v noci prý umřela, ještě seděla vedle nás, že si jde pro zmrzlinu a pak, je to okamžik, vedle mě sedí a druhý den je pryč a pak Věruška vedle mě bydlí, tak s tou hodně jsme, ona tady bydlí dřív, tak mě vždycky prováděla, nejdřív ta Ivetka měla práci, tak si mě tak ujmula a sedíme u oběda společně.

D: A jak dlouho jste tady v domově?

V: Dva roky to budou.

D: Takže tady máte takovou partu tady.

V: Ano, teď bude mít narozeniny, ona je o rok starší.

D: A v minulosti pro Vás znamenali víc ti přátelé, nebo rodina?

V: Pro rodinu pečovat, to jako jo, rodina byla přednější, i když jsem měla přátele, ale přednější rodina.

D: Jsou pro Vás sociální vztahy zdrojem štěstí? Dělají Vás šťastnější?

V: No jo jo, to je dobrý, no, jsem ráda, že je mám, no, to se nám taky diví, že chodíme jako trojka, se ptají, kde je ta třetí, proč nechodí, teď nám přijdou akorát sovy, ale já nemůžu, chodím na ty injekce na ty ruce, tak to mám smůlu.

D: Tak to určitě zase přijdou, když už jednou byly.

V: Jo už vím, o co jde, i koníky tady byli, máme tady hodně aktivit, zatím chodím na všechno, na slovíčka, vaření, bylinky jsme měli včera a jsme si udělali z těch bylinek a kozího sýra jsme to rozmíchali a měli jsme takový jednohubky a bylo to dobrý, vyprávěla nám, k čemu co může být ta kopřiva atak. Bylo to zajímavý, tady je akcí hodně, až moc.

D: Až moc?

V: Až moc, z jednoho do druhého, šipky, kuželky, říkám, nezastavíte se, takže si nemůžu stěžovat na pohyby.

D: Aspoň se nenudíte, že?

V: Ne to ne, to se mě ptají děti a ne, kdepak, to jsem si spíš sedla doma než tady, tak říkají je to dobrý, ale já říkám, kdyby sis to zažil tak nevím. My říkáme s V., že jsme z jednoho do druhého.

D: A jste za to teda spíš ráda nebo byste raději aby to bylo volnější?

V: Spíš volnější, když je to za sebou.

D: Ono je to vlastně námaha.

V: Námaha no, člověk si chce odpočinout, já mám oteklé nohy, musím nosit speciální boty, mám je furt oteklé, já tady neusnu nikdy, na noc беру prášek, abych usnula, ale jinak ne.

D: Další otázka se týká nějakého úspěchu, jestli máte nějaký úspěch v životě, za který jste hrdá a třeba Vám ten úspěch přináší i to štěstí. Může to být maličkost, ale pro Vás je to úspěch.

V: Já asi nemám moc úspěchů, to jsem moc nemohla, když jsem měla ty děti, akorát teď chodíme na ty akce a jezdíme, tam jsem vyhrála, byla jsem s dvěma muži a jim se to nevedlo, šipku, vyhrála jsem odznak a knížky, těší vás to, když házíte a jste první nebo druhá, ale někdy se vám to nedaří, někdy je to úplně hrozný.

D: A třeba nějaká rodina, třeba jestli jste hrdá, jak jste vychovala své děti...?

V: Jak to myslíte rodina?

D: Jestli třeba ten úspěch vnímáte v tom, že jste byla dobrou mámou třeba.

V: Jo to jo, děti byly čistotný, chodily do školky, měla jsem je ráda, chodili jsme na vycházky a do kina hlavně. Jo chodili jsme hodně, do lesa jsme chodili, hráli na schovku, 4 kluci to bylo něco. To jsem měla co dělat, kor když byli malí, plínky a takový, ježiši, no ale zvládlo se to v klidu, teď si říkám, jak jsem to mohlo zvládnout, když vidím ty mladý, jak to nemůžou zvládnout.

D: Ještě nějaký úspěch, na který si vzpomenete, nemusíte, ale kdybyste chtěla něco zmínit, něco ve Vašem životě a z čeho jste třeba šťastná.

V: (přemýšlí) Taky to někdy bylo smutný, no ale... Byla jsem u červenýho kříže, mohla jsem někam vyjet, byla jsem ve svazu mládeže, tak tam jsem taky ráda chodila, nemohla jsem nikde chybět.

D: Byla jste aktivní.

V: No, jo jo.. Jinak.... (ticho)

D: A je nějaká činnost, která Vás naplňovala tím štěstím, co jste třeba dělala v mládí, v minulosti a byla jste z toho šťastná, že to můžete dělat?

V: Já jsem byla šťastná, když jsem mohla chodit do kina, od pěti let do kina, to bylo moje jediný štěstí, co jsem ráda chodila.

V: A čím to bylo, to jste měla ráda ty filmy nebo...?

V: Filmy, filmy, ty herce a všechno, protože jsem si i kupovala i časopis, když jsem chodila do továrny a byl nějaký hezký film, tak to jsme nemohli, tak jsme šla za paní u okýnka, jestli by nám nehráli a říkala, když nás bude 15, tak vám to pustím, tak jsem chodila a ptala jsem se, jestli by nějaká z nich nechtěla do kina ještě v těch deset hodin, tak jsem byla ráda, když nějaký šly. A některý už byly vdaný, tak chvátaly domů, ale sehnala jsem (smích).

D: A dneska se Vás to drží ty filmy, ráda na to koukáte?

V: Ježiši, jsem maniak televizní (smích), i děti mi to říkají, ale většinou teď dávají ty vražedný. Mi říkají děti, teď bude seriál atak, teď se dívám na Bídníky, teď dávají některý pěkný, ZOO třeba nebo ta Slunečnice, některý mají hrozný.

D: Co se Vám třeba nelíbí?

V: No ty mladý, ty nový, to není hezký, kor když to dávají normálně odpolednem, to není ono. Já mám hodně ráda dobrodružný.

D: Je ještě něco kromě toho filmu? Jak jste třeba mluvila o těch skautech a do lesa jste chodili.

V: Jo skauti byli skvělí, spali jsme přes noc na seně, to bylo výborný, vařili jsme si, chodili jsme s batohama, bylo to hodně zábavný.

D: Ještě něco Vás napadne, nemusíte, máte tady to kino, skauti, ještě nějaká činnost, kterou jste měla ráda a měla z toho šťastný pocit?

V: Svaz mládeže, když jsem byla mladá a pak byli skauti, jsme měli ty odznaky.

D: Kdyby Vás ještě něco napadlo, určitě můžete ještě říct potom. **Já mám na Vás poslední otázku, jak jste spokojená s prostředím, ve kterém teď žijete?**

V: No jo, že jsem sama, to jsem sama, mám svůj pokoj, jinak nevím, sem bych nejradši nešla, to bych radši zůstala doma, ale s těma rukama nevím. Kdyby byl pokoj pro dva tak sem nejdu.

D: A to zařízení jako celkově, personál, obědy.

V: Jo všechno je v pořádku, vaří dobře, vykoupat se můžu sama, to mě nemusí to, ale co je povinný že mi dají ty injekce a prášky, protože jsem to jednou spletla nějak, tak od té doby mi to dávají sami, vždycky v poledne, akorát na noc mi dají prášky, jinak jsem spokojená s nima, sestry jsou hodný, když něco potřebuju, jsou opravdu hodný, měli jsme tady hudebníky a pan ředitel (paní Veronika si nemohla vzpomenout na slovo ředitel, dopomohla jsem) hezky mluvil.

Ptám se na zdravotní stav paní Veroniky (jak to ovlivňuje její psychickou pohodu)

V: Spokojená nejsem, když nemůžu tohle (ruce), ale jak nemůžete rukama nic dělat, tak to je strašný, jinak bych spokojená byla, se cítíte jako vyřazená i když pomáhám, včera jsem krájela nebo loupám co můžu to udělám, jím proto i lžíci, protože když bodnu vidličkou, tak mě to bolí.

D: Jak dlouho máte tu ruku?

V: Už 5 let no, a pak vás bolí ta druhá ruka, protože používáte jenom pravou.

D: Takže to už trvá dlouho, hodně to ovlivňuje.

V: Už dlouho, už jsem se smířila, i když mi dávají injekce, ale stejně to nepomáhá, ruka dřevění.

D: Je ještě něco, co Vás napadá k tomu tématu toho štěstí, co byste ještě chtěla něco zmínit, co jste tady zmínila.

V: Kdyby to nebylo tak daleko synovi, on bydlí hrozně daleko a ta cesta autem a říkají, že by už tady byli u mě, ale stojí několik hodin na silnici, to je ono, kdyby byl člověk blízko rodiny, (paní Veronika ukazuje fotky na polici, má tam příbuzné). Ta rodina je daleko, kdyby byli blízko, tak by to bylo skvělý, taky tam nemůžete furt jezdit, chcete svůj klid.

D: A kdybyste jako teď měla říct, jestli jste v tenhle moment šťastná?

V: V tenhle moment, jo, jo.

D: I přes všechny problémy.

V: (dovedla jsem jí k pláči), To, když oni zpívají píseň Konečná, to já musím jít pryč, to je tak pravdivý.

Rozhovor s paní Janou

D: Začala bych takovou širokou otázkou, můžete vlastně říct všechno, co Vás napadne k tomu. **Co pro Vás osobně znamená pojem štěstí, co si pod tím představíte?**

J: Štěstí vede člověk, když má děti, tak ze všeho, co je pro mě nejkrásnější, když nestůni, když se věnujou něčemu, co mám ráda, co mě babička učila, že mi říkávala, na co mě vychovává, chceš-li, aby tě lidi měli rádi, tak se chovej, jak by si oni přáli. Je na tom něco hezkého, nebo není? Já myslím, že je, protože když člověk má dobrou vztah k dětem svým a děti potom k rodičům, tak ono se to krásně prožije.

D: Takže to štěstí je pro Vás hodně spojeno s tou rodinou, s těma dětma, že to je pro Vás...?

J: Já jsem měla hezkýho manžela, tam je obrázek taky, takovej byl no, nedopadlo to dobře, začal si nacházet podle seznamů, kterej mi jeho kolegyně dala, tak tam jsem vlastně ani netušila, že on měl tolik žen a mě moc se nebrala a moje milovaná tchýně, tak jsem u ní nic neznamenalo, protože jsem se dočetla, jak bylo řečeno, že takový vzdělání dali rodičové, poskytl tomu svému a jak, že si vzal takovou holku, jako jsem já, takže prala jsem s ní, na zahradě jsem jí pomáhala, všechno možný takový, co stálo člověka dost sil a takové věci a ona potom řekne, že takovou holku do bytu nechtěla.

Nakonec potom on pořád chtěl něco vidět v cizině, tak si vyjel do ciziny a když se vracel, tak kousek od baráku, kde jsme bydleli, tak se mu udělalo špatně a než přijela sanitka, tak mi zemřel. A tak to byla taková bolest v tom životě. Pak jsem měla těžkou nemoc, rok jsem skoro byla v nemocnici, pak se to trochu vylepšilo, ale přece jenom už to nikdy nebylo, jako když je člověk zdravěj. Měla jsem tam ještě někde v obrázek, jak jsme se brali s tím manželem.

To je právě tadyhle je obrázek (ukazuje fotky), to sedí můj syn, tenhle, co se tulí k tatínkovi, tak to je ten tatínek, co zemřel, tak tragicky. Vidíte, takhle jsme se brali s manželem, tadyhle nahoře, takže to bylo takový chudý miň oblečení, tohle byla, jak jsem pracovala na tom poštovním muzeu, to taky bylo hezký. On byl typograf, dost dělal pro kancelář pana prezidenta. Tady jsme byli v té nemocnici jo, tady jsem právě nemocná, tak jsem byla jako. Jestli vás s tímhle moc nezdržuji.

D: Ne ne, určitě se pochlubte, to je důležitý.

J: Tady jsem hubeňour. Tady jsem byla pracovala v čokoládovnách, a to byla hrozná dřina. Tadyhle jsem byla za svobodná vedle s manželem, a to je jeho maminka, která mě nemohla ani cejtít a neví proč, protože... se mi klepe ruka (smích).

D: Chcete s tím pomoci? Klidně si řekněte.

J: To jsem ukazovala tu rodinu, už mi to nejde s těma prstama, tadyhle jsem zas byla v čokoládovně, jak sem říkala, tady jak je ta maminka. Tady už jsem na ministerstvu, to je pan Herčík a pan profesor Vondráček, to byli takový lidi. Tady jsem byla poté marude. Tady se mi narodila vnučka Martina, no to je při křtu a tohle je moje příbuzná, to jsem já, tady můj syn, když se poprvé jako oženil tak měli tuhle kočičku a ta maminka její si zas namluvila pána jinýho a byl tam rozvod, takže pak jsem nakonec to měla takový až moc pestrý.

D: A ještě jestli se můžu zeptat, když se vrátíme k tomu štěstí, jsou nějaké okamžiky, kdy jste pocítovala silné štěstí a třeba na ně vzpomínáte i dnes? Jsou nějaké takové v životě?

J: Ano, já jsem měla to štěstí, že pak, když jsem osaměla, když manžel zemřel, tak jemu moc nebylo, protože 1982 manžel můj zemřel, pořád chtěl vidět, jak asi vypadá Moskva tenkrát a vydal se se závodem. Tak ta Moskva oslavovala nějaký ten jejich život, jeho taky, takový to válčení, jak končila a taky všechny tyhle věci. To všechno bylo potom takový víš, no nějak mi to ani nejde z tý pusy.

D: Takže nějak spíš vzpomínáte na to období třeba i to šťastný, když ten manžel zemřel a mohla jste se osamostatnit nebo...?

J: Ne, to ne. Mně to nevadilo, když on jako měl ty ženy, já jsem si to brala, on si do kalendáře psal, že jako nějakou schůzi a něco takovýho a ona to zatím byla vzpomínka na jeho, no on si potom namluvil paní hostinskou, no přestal byl skromnej, peníze si schovával mamince, bral 3200 tenkrát v té době a mě dával 1000 korun, a to jsme ještě platili ten byt, kterej ale von musel stavět, protože to bylo jako svépomocí a platil se potom jenom ten materiál a jinak to bylo všechno tak.

Jinak jsem byla taková právě v tom zaměstnání, jak to bylo v tom prvním jako ta čokoládovna, no to byla strašná dřina, ale tím jsem vlastně držela rodinu, že jo, protože to bylo vejdělek jako takovej. No on se člověk nechce moc chlubit (smích).

D: Musíte se pochlubit, kdy jindy (smích)?

J: Ale abych vám řekla pravdu, když jsem potom byla v pár zaměstnání, tak jsem byla opravdu moc šťastná, protože měli mě tam rádi, jako docenili, že jsem pracovala a brala jsem to všechno jako s radostí, když to bylo příjemný.

D: Takže to štěstí teď zpětně vnímáte v té práci, že jste měla to zaměstnání, ve kterém jste byla spokojená?

J: (pokyvuje souhlasně hlavou) Taky jsem jako na tom byla slušně.

D: A v jakých momentech se cítíte teď šťastně? Ted' momentálně.

J: Ted' momentálně, tak já, když jsem sem přišla, tak on mi tady pán, který jsem potom měla takovou jako kontakt jeden na druhýho, tak ne že bysme se tady seznámili, ale to bylo, že jsem v tom poštovním

muzeu měla paní, která mě střídala zaměstnání, jo, no, a přijela jednou takhle a říká: hele, já jsem si koupila ty noviny a někdo tam hledá slušnou paní. Seš už 18 let sama, udělej něco s tím. Já říkám: prosím tě, neblbni, ale nedala mi pokoj, tak jsem napsala: I já hledám. Ale přitom pan doktor Plzák říkal nám: Děvčata, žádnéj inzerát (smích).

Říkal, ale nebylo to nic platný, tadleta do mě hučela a taky já napsala: i já hledám spolehlivého přítele, v případě zájmu, prosím Jarmila, telefonní číslo, ale adresa žádná. Jenomže pán, kterej si ten inzerátech jako přečet, tak mi zavolal jo, když tohle teda u nás našla v tom poštovním, nebyl problém, abych tohle dala do schránky, aby se to k němu nedostalo, tak jsem mu jako na to takhle on mně odpověděl. Ale jak! Doma já: Prosím a on se ozvalo: Jakýpak prosím, vždyť jste mi odepsala na inzerát (smích). Já říkám, prosím vás, to jsem neměla vůbec v plánu, to mě kolegyně nedala pokoj víte a aby mi nespadla střecha na hlavu, tak radši to jsem to. No, takže se uvidíme. Já říkám: No, jak myslíte. A on říká: No a kde se uvidíme? Já říkám: No, já nevím heled'te, abych to řekla popravdě. Já často chodím Miladou Horákovou tou třídou, co na Letnou vede. No a tam je v půlce je taková ta... No, když by si chtěl, tak někde tam v tý ulici.

Ted'ko já všude brzo jo, schůzky to muselo bejt to jako spolehlivý, no tak jsem tam byla už o něco dřív, že jsme si jako domluvili. No já tam koukám do výlohy a pán elegán, klobouček, takovej obleček, takhle podpateček vysokej, puky měl, Ježiš to byl fešák, no a on mi u ucha za zádama: Tak přece! a já říkám: A copak přece? No vy jste mi odepsala! A já: Ježiš no vidíte, ale že to takhle bude, to jsem netušila. A on říká: Tak, když to půjde takhle, jak říkáte, netušila, tady se rozhlédněte a kde si dáme to kafičko?

Tak jsme si dali to kafičko jo a on říká: Já ještě mám něco. Já dostal tolik dopisů, to bylo: že není otlá, že je finančně zajištěna, že má chatu, tak krásný dopisy a vy napíšete: I já hledám. A říká: A ještě až ty 3 věci odbydu, já vám za týden zavolám, jo? Jenomže nebyl to týden, byly to opravdu 3 dny a hned jsme si dali schůzku u Národního divadla, jak je Slávie a tam, že půjdeme na kafičko. No já jsem nevypadala v těch letech moc špatně, tam jsou ty fotky taky ještě vidět. No a pán krásně vystoupil z tramvaje u Národního divadla za křižovatkou a rozhlížel se a krácel tomuhle, tak jsme se setkali a on už kytku přines, a už z něho vypadlo, že to bere, byl rád se mnou, jako když jsem byla nespokojená a že bysme se mohli vidět, protože on měl špatnej život, manželka mu zemřela a syn jeho zase říkal: Hele já ti táto, dám inzerát, protože ty chodíš jenom dokola baráku a seš z toho nešťastnej. No a ono se to opravdu protáhlo, že byl velmi hodnej. Kus velkýho štěstí jsem s ním prožila.

Protože nekoukal jenom na svůj prospěch, on mě bral jako takovou, že jsme si každej řekli pár slovíček a že nám to přineslo kus jeden druhýmu takovýho vztah a my jsme se podívali spolu i do Madridu, jeho brácha byl pracháč, ředitel velkýho podniku a on dostal pozvání se v tom Madridu slavili a oni mu tam řekli, že by tam mohl jít von a že nechce, že má práce, že si Madrid vůbec taky užije, ať tam jedeme spolu a vždycky se takhle ke mně oba dva kluci zachovali, takže to byli moje dva veliký štěstí.

D: Takže na otázku, v jakých momentech se cítíte šťastně teď, tak je to v tom vzpomínání?

J: I v tom, oceňuji to, že sem nemusela jako z toho mít bůhví co, ale že ten vztah a že oba dva ti páni ke mně byli opravdu, syn si vážil za to a skončilo to tady, že tam sestřička Jaruška, jak jsem vás teď vedla k tomu Markovi i tak naproti tam byl právě ten můj pán, se tam dostal, protože on měl nějakou, něco si dal a on měl, jak mu manželka umřela, tak on měl syndrom do toho, je sám opuštěnej, že ho doma nemá kdo opatrovat, tak on tam takhle skončil a byl to rok 2015.

Kdy už jsme byli přátelé a on bydlel tam, já bydlela tady a nechtěli jsme dohromady, že je to malej prostor celkem a říkali jsme si, no tak jeden třeba chodí dřív spát, druhý později, pouští takhle nahlas, nechtěla jsem, ani on to tak nebrala. No to jsme se taky museli zvyknout, že jsme se navštěvovali jako.

No tak teďko on onemocněl moc a syn za ním přišel a on nechodil na jídla, už nedošel. Tak já jsem vždycky třeba něco udělala, rozemlela nějakou šunku a dobrej sýr a lžičkou jsem ho tam krmila. No a teď tam seděla i sestřička vrchní a vejdu tam, že mu nesu to jídlo, a tak prej mi počkáme, tak já: Filipe, mu říkala a on dřímá a já ho takhle vzala za ruku a říkám: Budeš něco jíst? a najednou on otevřel oči, jako když se probouzí, teď se na mě podíval a usmál se, takhle lehounce mi stisknul ruku a najednou vydech, podíval se na mě, pak, jako když chce něco říct a prohodil něco a v tu ránu měl takhle veliký očička, vydechl a nebyl. A ta sestra šla a otevřela okno, aby dušička mohla odejít a ten syn byl z toho celý pryč, no, a ta sestra zavolala lékaře, jako tyhle věci a už nebyl. 17 let jsme spolu žili. Do lázní jsme jezdili, takovýhle všechny věci.

D: To je hezké.

J: Když jsem takovýhle lidi potom poznala, tak přece jenom mi to kus štěstí dalo. Když jsem byla v tom poštovním muzeu, tak tam chodil pan profesor Vondráček, akademický malíř, ředitel školy umělecko-průmyslový a jednou říkal, hledám jedno to místo, a to jsem musela vědět kam lidi poslat do kterýho pokoje, protože ono to mělo takový zakulacený vrzavý dřevěný schůdky nahoru a on to vzal tak, že jsem jednou říkala, víte, kde já jsem pracovala? A on říkal: Ne nevím, já říkám: No, já jsem pracovala u pana Herčíka. A on říkal: Vy jste u něho pracovala, vždyť my jsme v jednom cumlíčku a já říkám: No, ano, u něho jsem pracovala, no, a ono to spadlo tak, že pan Herčík a pan profesor ten, když bylo vyznání jako nejlepší známka roků a zase ten pan profesor, ten zas byl nápad na tu grafiku a takový věci, tak on říkal: Jéžiši, až já přijdu a řeknu Pepíkovi, že jste tam v poštovním ústavě byla jeho zaměstnankyně, ten se bude divit.

No a tím vzniklo to přátelství a bylo to moc hezký. Jsem měla ještě jeden obrázek, jak je držím takhle každého jeden v podpaždí a druhého v podpaží a jak se tomu culíme a bylo to hezký. Bylo to přátelství čistý jako a pěkný. Já jsem byla totiž rezatá a ty vlasy byly ještě tak vlnitý, jak tam někde na obrázcích je, takže jsem tím získala ještě 2 kamarády.

D: **A chybí Vám nyní něco k tomu, abyste třeba teď pocítovala štěstí?**

J: Tak se mi to tady přiznalo, ten Marek, jak jste vy s ním byla, tak on je hrozně hodnej člověk. On je na tu půlku mrtvice a je to ta pravá strana, a tak my jsme takový kamarádi, že já mám, když já k němu přijdu na kávičku, mu uvařím, tak si pak hledíme každéj svýho, než ji vypije, on má sudoku a já mám osmisměrky a my se do toho zabereme každéj a docela hezkou příjemnou chvíli si prožijeme. No já mu pomůžu trochu s oblékáním, já mu ustelu postýlku, no chodili jsme spolu na ty vycházky všelijaký, ale teď už to jemu nejde a mě to taky moc nejde.

Ráda vzpomínám na tu babičku s tím dědou, když babička šla něco koupit a bylo to kousek, kde je televize na tý Libni, tak on už koukal, jestli babička jde, když to chvíli trvalo, měl strach, aby se jí něco někde nestalo, už stál mezi dveřma a díval na dálku a neslyšela jsem nikdy, aby se vyloženě hádal moc se nebo no, takový věci a ony ty věci byly také moc hezký.

D: Takže nemáte úplně nějakou konkrétní věc, která by vás třeba natolik trápila nebo mrzela, že byste nemohla třeba teď koncovat to štěstí? Žádná taková věc není, jako třeba zdraví?

J: No ale mám svým způsobem ty fotografie a mám jich opravdu hodně a ono je, víte, že se k tomu štěstí člověk vrací a že vůbec jsem měla štěstí, když jsem poznala lidi potom, že jsem mohla něco tak milovat jako měla, vnučku jsem podporovala, jak to šlo, taky byla potom za to vděčná. Ten její manžel, ten, jak tam ty rohlíčky mašuruje, tak ten vždycky, když ke mně přišel na jídlo a on měl rád něco, že jo, tak já dělala bramborové knedlíčky plněné uzeným a zelí a já vždycky, když u mě byli oni, tak ten říkával: babička, český ne, babička zelí, zelí. Vidíte, že jsou to věci a dělají vás šťastný, že jste vůbec mohla něco příjemného v životě zažít. Jinak to bylo všechno dobrý.

D: A co pro Vás znamenají sociální vztahy a co pro Vás znamenaly v minulosti to znamená sociální vztahy, rodina, přátelé, známí?

J: Tak ti moji přátelé, když jsem jako byla, dlouho jsem jako, babička vždycky: Hele Jarmilo, ať nedopadneš jak maminka, protože maminka mě měla za svobodna, takže jsem se bála takhle se uvolňovat a jo a nějaký tohle nebo, já musela být v sedm doma manžel, když mi dal ruku potom takhle na koleno jo, tak když jsme spolu začali chodit, tak já hned chtěla jít domů, což jsem tam viděla hrozbu maminky, tak to nebylo tak jednoduchý, no.

Pak jsem si přeci jenom přivydělala nějaký ty korunky. Domov jsem měla útulný, byt už vlastně měla jenom sama.

D: Takže ta rodina, jak třeba oni vyprávíte, tak mi připadá, že u vás stojí na hodně vysokém místě, že ta rodina je pro vás hodně jako důležitá?

J: Jo. Mě bylo prosím 10 let a na ty Kelerce v Libni tam byla bouda, a to byla trafika a v tý trafice byl pán, dostal to z nějakých sociálních důvodů nebo z čeho, no, a ta Kelerka, to je vila za vilou až do Krče, až do Podolí k lázním, to byly furt samý vily, no a lidi nechtěli v sobotu, nebo kdy ty noviny byly,

chodit tak daleko do tý trafiky, tak pan trafikant zařídil tak, že když jsem šla kupovat já našim noviny, tak on říkal: Hele ty, ty seš holka, taková šikovná, nešla bys ke mně do práce? A já říkám: Jo a copak bych dělal? A on říkal: No, roznášela by si noviny ty nedělní, nebo sobotní, ten den jsem zapoměla, jestli to byla sobota, nebo neděle, ale vím, že takhle on na to a dostávala jsem za to tenkrát asi korunu, což byl velkej peníz a já jsem měla těch novin a šťastně jsem vždycky letěla domů a ty korunky jsem ty babičce dala, protože oni kolikrát ani ty korunky neměli.

Takže jsme i velikou bídu zažili, a přesto mě neodešel pocit štěstí, když jsem tu korunku mohla ty babičce dát, a to jsem dělala až do doby, kdy už jsem vyrostla a chodila jsem do zaměstnání. A bylo to, prala jsem na valše už opravdu brzo a když jsem roznášela noviny, tak jak jsem mezi těma vilkama, tak jsem si krásně pískala (smích). Já jsem nemohla pochopit potom, kde se vzala jo v takovýhle holce, jako takovouhle estrádu, takže to bylo takový.

D: A máte nějaký úspěch v životě, na kterých jste třeba hrdá? Považujete něco ve svém životě za velký úspěch? Na co ráda vzpomínáte, máte z toho radost?

J: Třeba ani nevíím, ale pocit jsem měla mockrát příjemné v tom, že mě lidi začali brát. Naučila jsem se paragrafy, naučila jsem se s účtařinou, měla jsem na starosti potom Karlovy Vary, Plzeň, Jáchymov, Brno, protože česká obchodní inspekce to byl velikej obsah lidu, takže když jsem u toho slyšela chválu, tak jsem si říkala, tak nejsem přece jenom takovej zmetek, jako mě braly holky v čokoládovně.

D: Takže asi uznání toho okolí?

J: Okolí bylo vůči mně dobrý, ale ty děvčata, co jsme byly jako 2 dvojice, tak ty mě něco záviděly a jednou jsem slyšela, jak říkaly, kde ten zrzavej zmetek sebral takovýho chlapa pěknýho, když manžel někdy přišel naproti dolů, on už s klukem malým tam na mě čekal, takže ono to někdy nebylo taky jednoduchý. Pak už to bylo všude dobrý.

D: A je nějaká činnost ve Vašem životě, kterou děláte nyní a naplňuje vás štěstím?

J: No teď bych řekla teď už nemám ze svý rodiny nic moc, to už jsou jenom vzpomínky na fotkách, akorát jsem ráda, že jsem mohla pomáhat ze začátku k tomu Markovi a i to pan ředitel uznal a nebyla jsem za to nijak jo. Klidně pan ředitel přišel, přines mi takovýhleho čokoládového panáčka, když bylo Mikuláše, no a místo sem ke mně přišel k Markovi, protože věděl, že mu tam taky pomůžu.

No, jak jste viděla, jak jste s ním hovořila, tak můžu říct, že jsme byli za to, kolik 7 let, 6 let, myslím 6 let se už s Markem takhle přátelíme, no a že vypadal spokojeně, jako nedává nikdy najevo, že by na tohle nemá chuť, tohle není dobrý, tamhle to a drby nějaký a takový ty věci a žádný sexy, protože to bych byla blázen, 93 v lednu teď, abych takhle kazila kluka (smích).

D: Takže vlastně ta péče a trávení toho času s panem Markem je nějaká ta Vaše činnost?

J: Náplň taky no, on je opravdu svým způsobem hodnej. Já jsem taky na to přistoupila s tím, že když jsem viděla, že Marek sedí v takovém kroužku na jídle a že si musí nosit každéj taky den hrneček s tou šťávou nebo tenkrát i jsme měli kafičko dobře, no, a on seděl takovejhle stoleček za mnou, a tak s tím kolem chodil, že jo, protože to nebylo taky, že všem to nosili, no, tak jsem ho viděla, tak jsem ho taky párkrát, to kafičko ráno k snídani přinesla na ten stůl a potom najednou on říká, no a co kdybyste taky zašla ke mně na kafičko a já říkám: No, dobrý, proč ne? No, a on z toho byl rád, kafe jsem uvařila, hrneček umyla a ponožky mu obula, jak může levou rukou člověk na pravou stranu všecko tohle dělat? Tak tohle nás sblížilo a já jsem osobně moc ráda, že nesedím jenom takhle v bytě nebo tam, jak někdy některý ty drbou rádi a hanoběj, tohle bylo ošklivý, támhle to, to není dobrý, protože někdo to vaří, někdo to za vás dělá a aby to člověk ještě zhanobil, to by nebylo dobrý.

D: A jak jste spokojená v prostředí, ve kterém bydlíte? Jste tady spokojená?

J: Jo, já tady mám, heledte jakej jsem měla pokojíček ve svém bytě. Tadyhle je obývací, tadyhle tenkrát byly malí ještě v té době (ukazuje fotky), tady se prošlo, tady byla hala zastřižena, tady byla kuchyň, tady byla ložnice a tady byl pokojíček, kde moje parta hráli karty a kouřili a nebylo je vidět (smích). A to bylo všechno samostatný a tam tudy šel kouř ven, no, a tam měli pokoj.

D: To je hezký, hezký to máte, ale vlastně, i když už nejste v takovém bytě, tak stačí Vám to jako tady?

J: Stačí, hele, když jsem byla někde na těch místech, kam bych měla nastoupit, protože jsem čekala 7 let, než jsem se sem dostala, 2011 jsem nastoupila a 2004 vzdávala, to už jsem měla operaci páteře a už to bylo špatný. No s tímhle jsem jako spokojena. Tady se skulím. Televizi jsme si koupili s Markem společně, tu velikou, no a já tady nepotřebuju, mám tu klid, třeba pokojíček a tady postel, tady ten noční stoleček, támhleten no a.... teď mi to uteklo (smích).

D: Říkala jste o stolečku.

J: Jo a druhou postel a ta paní vystupovala, ta musela čekat, tak ta se počůrala, protože já jsem plno takovejhlech pokojíčku prošla, nejdřív, než si chcete dát tu žádanku, ten přístup, tak no to jsem viděla, uzavřený záchůdek svůj, umyvadlo, balkon, co bych byla ještě nespokojena.

D: Personál, kuchyň nic vám nechybí.

J: Velký prádlo mi vyperou, malý prádlo si tady požudlám ve vodičce teplý, vnučka z Nedvězí Posílala mi vždycky takhle vysokou na prádlo. Zabalí mi kalhotky a podprsenky a ponožky, nic špatného.

D: To je super. Za mě je to všechno, jsou to všechny otázky. Pokud byste ale měla ještě nějaké myšlenky ohledně tohoto tématu nebo byste chtěla ještě něco dodat k těm otázkám, tak můžete, nemusíte, ale kdyby Vás ještě něco napadlo, chtěla jste říct, tak můžete teď.

J: Je to myšleno, že bych si něco přála lepší, než mám?

D: Ted' je to takové jako obecné, protože už jsme jako skončili. Ale jestli by Vás ještě napadlo, co byste mi chtěla říct třeba o tom štěstí nebo nevím o té rodině, jakou máte ráda činnost, co Vám dělá radost, můžete cokoliv, co jste ještě třeba neřekla, chtěla byste zmínit, tak můžete, jestli ne, tak můžeme skončit a já moc děkuju za rozhovor. Bylo to super.

Po skončení rozhovoru (paní Jarmila ukazuje fotky)

J: Je přece jenom všechno (nebylo rozumět) co nemůžu uklidit, protože to je ten pán, jak sedí s tou holčičkou a se mnou, ten mi tady umřel, tam to vzadu to je vnučka s tím Němcem, tím Martinem, to je jejich kluk, ten, co má tamhle-

D: Opičku, tu opičku, jak má?

J: Jo jo jo jo no, jo. No, to je on (smích). Tadyhle to jsou ty vnuci syna mýho, když to tam, to je Martin, támhle jsem já s Jaroslavem a on: Babi, vždyť já tě mám takhle rád, proč k nám nejezdíš? A já jsem říkala: Jaroslave, když to víš, že ty nožičky už člověku, no a proč nepřiletíš na koštěti? Přeci babi lítají na koštěti a on má pravdu, já mu četla pohádek, jéžiš on byl na ně dělanej, než šel do školy, ještě byly nějaký takový průpovídky. Jo vůči mamince, je mu je 12, je o chlup větší než já už a hraje fotbal, no a něco už nevím a máma se zlobila a říká: Prosím tě, vždyť víš, že už to nestačím všechno a mami, proč sis mě nepořídila dřív (smích)?

D: To je skvělý.

M: Tak to je takovejhle kluk.